

EDUCATIUNEA
MATERNA

DUPE INDICATIUNILE NATUREI

DE

J. RAMBOSSON

TRADUCTIUNE DE

D-NA CONSTANTIA ARGETOYANU,

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ
CRAIOVA

CRAIOVA.

TYPOGRAFIA NAȚIONALĂ TH. MACINCA ȘI R. SAMITCA.

1877.

Intemplantă facându-mă a descoperi acestă mică opă, care după mine conține pagini foarte interesante pentru acele mame, cari sunt preocupate de problema educatiunii, nu numai că lă percurseiă cu ună viă interesă, dar nu potuiă resista tentatiunii, de a lă face cunoscută si în tiér'a mea. Aflăiă în acéstă cărticică observatiuni eminente asupra unei cestiuni importante pentru viitorulă unei june natiuni. Mai cu seamă idea de a institui ună învățământă ante-școlară complexă, basată pe imagină, care se se predă copiiloră între 3 și 7 ani, 'mi păru escelentă.

În adevără cine a avută ocasiune a observa aceste mici fiintie, în primii loră ani, si nu s'a convinsă, de viua plăcere ce le inspiră imaginile și tablourile de ori-ce specie. A profita de acéstă atractiune, ca de ună ajutoră indicată chiară de natură, spre a desvolta mintea copilului, si a lă prepara astă-modă, pentru studiile mai seriöse ce lă ascéptă pe băncele școlei, 'mi se pare de o utilitate necontestabile.

Precum un pământ bine preparat, ne va da nesce productiuni cu mult mai superioare, decât un câmp selbătacit, pe care am vârl nesce semintii, ori cât de bună le ar fi calitatea; asia si un copil, care în loc de a si perde în jocuri absurde, si prin urmare *inutile* desvoltării se le, acești ani preciosi, i va fi petrecut din contra, sub o direccione inteligentă și prevediătoare, pre cum o indică D. Ramboisson, presentându se la școlă, va trece clasele, cu o înlesnire si prin urmare cu un succes, imposibil unu copil nepreparat.

Impinsă de o ardintă și sinceră dorintiă de a vedé *progresul sub toate raporturile*, luându si în tiéra noastră, avântul națiunilor celor mai înaintate, avânt, alu cărui principal motor este educatiunea si școlă, si îmbunătățirile ce i le pôte aduce fia-care, după mediulócele de care dispune; patrunsă de idea, că la acestu op de utilitate si viitoru, pôte contribui fia-care în sfera sea, ori câtu de modeste i ar fi poterile; simplul învătiatoru de satu ca si acei în a căroru mână sunt destinele unei tiéri; mi luai curagiul a face cunoscută societăti noastre, această brosiură, atâtu de avută în consilii sênătose si utile pentru educatiune, și mai cu sémă pentru prim'a educatiune, care este bas'a celei l'alte.

Sum convinsă însă, că dacă fie-care prin o sinceră dorință de progres, poate contribui cu obolul său, apoi pétra fundamentale la acestu edificiu de regenerare si adevărată civilisatiune trebuie pusă de *mamă*.

Mamelorū române dar, le adresediū următorele paginē, sperându din partele, o primire simpatică.

C. A.

UNU CUVENTU LECTORULUI.

I

Nu avem pretențiunea de a schimba educațiunea, usitată la noi, ceea ce am dori, este de a crea, o educațiune, pentru prim'a copilărie. Neci alte natiuni, neci noi, nu posedăm nimic în felul, acestu-a, căci ceea ce se practică de obicei, pentru astă etate nu se poate numi o educațiune.

Scopul nostru este de a indica educațiunea pasivă, de care copilul este susceptibil, mai întâi, pentru a-l pune în stare să primască apoi, o educațiune metodică, în-dată ce începe a îngăna primele cuvinte, și a ficsa cu atentiune privirile lui; și acésta fără obosélă, fără tensiunea facultătilor, a căror desvoltare, trebuie din contra favorisată, și desvoltată, pe cât este cu putintiă.

Să pot depune în astu mod, germenii tutoru sciintielor, tutoru artelor, și tutoru virtutilor, cari pe urmă merg desvoltându-se, pe

nesimtite, înaintându omul în etate; acești germenî, devinî nedestructibili, căci bătrânul pôte uita impresiunile de erî, dar acele ale primei copilării, necî o dată!

Rolul nostru aci, este acelû-a alû unei mame inteligente, încercându a indica, ceea ce tôte arû trebui sê facă.

II

Acéstă lucrare nu este improvisată cu usuirintîă, ci presintă unû studiû seriosû, basatû pe o adîncă esperientiă: deja la 24 Septembrie 1855, si la 9 Iuniû 1856, am cetitû, la academia de sciîntie, douë memoriuri în privintia acestui subiectû ⁽¹⁾; necî o cestiune nu m'a ocupatû atât de multû timpû, si în atare gradû, si acêsta nu numai pentru cei ce vorbescû, ci si pentru surdî si mutî; astû studiû perseverantû consideratû din aceste trei puncte de vedere, este ceea ce'mî permite astădi, a emite următorele ideî. — In călătoriale mele, prin Englitera, Scotia, Svedia, Finlanda, Russia, Danemarea, Germania, Elvetia si Italia, si în tîmpulû lunge-lorû mele escursiunî pe Oceanû și mările Indiei, eramû în continuû preocupatû de aceste cestiuni,

(1). Comptes rendus de l'Academie des sciences Tome XLI, 2-ème Semestre page 481 et. A. XLII 1-er Semestre page 1117.

și spre dâensele erau îndreptate toate observatiunile, toate studiile, toate învățăturile ce culegeam. — Am vădit că pretutindine și în totu de-una, s'a simțit necesitatea de a începe educațiunea din cea mai crudă copilărie, și de a se depune chiar de atunci germenii, cari prin dezvoltare se producă *adevărații oameni*. Pretutindeni și în totu de-una s'a simțit, rolul imens ce trebuie să-l joce mam'a, marea carte a naturei, realitățile și directe și reprezentative; cu toate acestea prim'a copilărie este cu totul abandonată siesi. Am observat asemenea, că de câte ori, s'a apropiat cineva de aceste principii, prin încercări parțiale, și fără nici o sistemă și chiar coordonantă, s'a simțit minunate și fecunde rezultate.

Asia dar educațiunea primei copilării, nu este pusă în practică nicăieri, nici un sistem de educațiune completă, nu a fost fundată și coordonată, pe bazele, ce le indicăm, și cari sunt chiar acele, ce ni le oferă natur'a; și cu toate acestea, acesta este scopul la care aspirăm toți. Scopul următoarelor pagini este dar, de a satisface aceste aspirațiuni, împlinându lacun'a ce indicăm.

Înteleg că, dacă cineva vorbesce în astu mod, trebuie să și probeze ceea ce emite; e bine, această scriere nu este lungă, rog a să ceti

cu óre-care atentiune fără idei prevenite, si sperü, că convictiunea va intra lesne în sufletul lectorului.

III

Së vede dejã, că punctul nostru de plecare, este cu totul opusü, acelaia a lui Jean Jacques Rousseau.

Jean Jacques Rousseau, care nu era fiziologistü, plécã dintr'unü principiü ce së resumã în ästü modü: „Omulü nasce bunü; societatea nu póte face altü ceva, decâtü a'lü deprava. Ceea ce s'ar poté face mai cuminte, este a lãsa copilulü, până la doi-spre-diece anï si mai bine, cu totul abandonatü naturei, fără aï da veri o educatiune. La etatea acésta bunãtatea lui nativã nu s'arü fi alteratü äncã, si arü fi căscigat destulã fortiã, pentru a resista reului.“ Totü sistemulü sëü este basat pe acest principiü. Elü începe dar, prin o mare eróre scientificã; căci fiziologia ne învétiã că omulü nasce cu aplecãri bune si aplecãri rele, atätü la físicü câtü si la moralü. Acésta s'a demonstratü cu cea mai mare evidintia, în tóte studiile fiziologice, mai cu sémã în cele ce staü în raportü cu ereditatea ⁽¹⁾. — Prin urmare în locü de a lãsa pe copilü a-

(1). Vedi Les lois de la vie 6-ème partie.

bandonatü naturei séle, trebuie sé'lü observämü dela nascere, căutändü a combate relele séle tendintie, si a favorisa desvoltarea celorü bune.

Éca bas'a naturală a orī cärei educațiunī; punctulü plecărei dar, trebuie se fie tocmai opusulü aceluī alü lui J. J. Rousseau. Chiar ómenī esperientiei, ne-aü făcutü sé cunóscemü acestü adevėrü, înainte de a ne fi elü demonstratü de sciintiă, si J. J. Rousseau s'a contradisü adesea, pentru a vorbi si elü ca ómenī esperientiei.

EDUCATIUNEA

M A T E R N A

CAPITOLULU 1-u.

Importanția educației. — În ce consistă adevăratul progres. —
Scopul specială ce trebuie să aiba cine-va în educație. —
Fapte remarcabile și importante. —

I

Francia, atât de amară încercată prin tristele cauze ce prepară degenerarea unui mare popor, și ororile unui rebelă crâncenă, n'a simțit încă o dată mai multă de cât acum necesitatea, de a se reculege cu serioșitate pentru a'și vindeca adâncele plage, și a pune în acțiune toate resursele ce 'i rămân, pentru a repara trecutul, și a'și asigura viitorul.

Nu există de câtă o voce, pentru a o proclama: ceea ce poate să vindece toate plagele unei națiuni, să repare nenorocirile sale, să-i fortifice sufletul, să-i prepare o generațiune forte, inteligentă și morală, să afle în stabilitamentele instruciunii și educatiunii, mai cu seama în îngrijirea dată primei copilării: „*Schimbați educatiunea și veți schimba fața lumii*,” a spus Leibnitz. Toți oamenii competenți, toți oamenii cari cugetă serios sunt de acord, în acest punct, cu ilustrul filosof. Precum germele produce planta, prezentele va produce viitorul.

Prim'a educatiune este care proteje geniul nascându, care prepară marii legislatori, marii căpitani, marii administratori, oameni cei mari în fine, în oră ce treptă.

Prim'a educațiune dar, este punctul capitală ce trebuie să ocupe, cu seriozitate, atentiunea celor, căroră le suntă îndreptate, destinatele unei națiuni; prim'a educatiune dar, trebuie să preocupe pe acei cari voescă să lucreze cu sinceritate, la reconstituirea viitorului ei.

II

Marea inportanția a primei educatiunii, este prea recunoscută, pentru ca să mai fie necesară

a desvolta aci, acéstă cestiune de prim'a ordine. Cu tóte astea ne vomă opri la unŭ punctŭ, care a fostŭ mai puçinŭ observatŭ, ca cele l'alte, și prea multŭ negligeatŭ, si care, singurŭ ajunge pentru a convinge, că educatiunea este ceea ce domină totulŭ, ce are raportŭ cu perfectiunea si progresulŭ umanitatei.

Ce constitua esenti'a progresului, adevăratului progresŭ alŭ umanitatei? Este realizarea căilor ferate, a telegrafelor electrice, a batelurilor cuirasate, a armelorŭ perfectionate, miracolele pe cari electricitatea si aburulŭ, le producŭ, pe fiacare di, séŭ ori ce creatiune mărėtiã a sciinției, a artelorŭ și a industriei ce admirămŭ?

Nu. — Aceste opere măretie suntŭ celŭ multŭ o manifestare, unŭ semnŭ de progresŭ, care se póte conserva de o natiune degenerata, sau se póte împrumuta de o natiune remasă îndărētŭ ⁽¹⁾ — Ceea ce constitua adevăratulŭ progresŭ este *perfectiunea omului*; se se dé omului, unŭ corpŭ mai sənătosŭ si mai robustŭ, o inteligentia mai puternică, unŭ sufletŭ mai inaltŭ: îndată, elŭ va face descoperiri pe care noi neci nu putemŭ

(1) O probă ce vine se sustină acéstă asertiune, este Romania. Noi posedămŭ telegrafe si cai ferate, cu tóte astea, mės'a natiunei, poporulŭ, a carui inteligentia este incontestabile, se află asia de îndărētŭ în cultură si progresŭ moralŭ, încatŭ starea săténului, nu se póte compara decâtŭ cu aceea a omului din poporŭ, în epocele cele mai triste ale evului mediu.

să le presupunem, elă va realiza aplicatiunea loră în opere multă mai măretie, decâtă ceea ce admirămă astădă, si va lăsa îndărătă totă ce avemă mai înaintată, sub raportulă acesta; elă va simti frumosulă în tóte artele, cu atătă mai adâncă, cu câtă sentimentele lui voră fi mai nobile, si'lă va esprima cu o splendóre egală cu puterea facultătiloră séle.

Precumă planta produce dupe specia sea, naturalmente, necesariamente, prin singurulă efectă ală desvoltărei séle, foi, flori, parfumă si fructe; în astă modă si omulă imprimă totă atătă de naturalmente, gradulă perfectiunei séle, în totă cerculu activitatei lui; și tóte actiunile unei natiuni, nu suntă altă ceva, de câtă produsulă activitatei, ală energiei, tuturoră individiloră ce o compună, produsă ce va fi mai multă séu mai puçină redicată dupe gradulă de perfectiune, a'lă fia-cărui individă.

III

Cugetândă puçin, ne convingemă, că în perfectiunea individului, vomă afla adevăratulă progresă atătă ală sciintiei, câtă si ală literaturiei, atătă ală arteloră câtă si ală industriei, atătă ală economiei, câtă si ală guvernamentului si ală politicei. Totulă va prospera, totulă va

prograsa pe pământ, cu perfectionarea omului; precum totu va căde, se va ruina, si se va distruge, prin decadentia lui; căci încă o dată, el nu va pute depune în productiunile lui, în operele lui decâtu forti'a sea fizică, perfectiunea sea intelectuale, si nobletia sufletului se; séu calitățile séle negative, cari le suntu opuse.

Totu progresulu se resumă dar, în perfectiunea omului, si este evidentu că el nu se va pute perfectiona seriousu, decâtu prin educatiune și mai cu seamă prin educatiunea primei copilării; ea este care póte face corpulu robustu, sufletulu puternicu, si tóte facutătile energice.

Este asemenea evidentu că scopulu principalu, uniculu, asiú pute dice, alu primei educatiuni, trebuie se fia, de a forma facultătile si caracterulu iar nu de a da instructiune ⁽¹⁾, si avëndu în totu dé-una acestu scopu în vedere, pe cându desvoltarea ideiloru se va considera ca unu ce accessoriu, vomu fi surprinsi găsindú spiritulu copilului nostru, inavutitu cu unu tesauru variatu de cunoscintie solide, care va lipsi aceluia ai căru

(1). Acésta este în genere erórea ce se comite în prima educatiune. Cea mai mare parte din părinti si institutori, cauta mai multu a da copiiloru cunoscintie, séu mai bene disú a-i face se repete vorbe, decâtu se le formeze sufletulu si caracterulu, cu scopulu de a forma *ómeni*. Decâte ori nu vedemú copii repetindú pagine întregi, pe cari crud'a lor minte, s'a torturatú a le retine fără a înțelege însă, o idea din cele esprimate.

maestrii 'sî vorû fi propusû de scopû, studiulû sciintielorû.

IV

Ne-ar fi usiure de a cumulá fapte ce demonstrá cã totulû, în individû, în familia, si în societate, nu este de cât rezultatulû educatiunei. Vomû cita câte-va esemple ce ne cadû sub condeiu.

Cuî datoresce o natiune, victoriile ce se câstigã pe campulû de bãtaia, precumû si acele victorii, fructulû pãcii, multû mai puçinû dureróse, si mai glorióse, câstigate în concursurile internationale, în espositiunile universale, de arte si industria? În scurt cuî datoresce ceea ce o face sã strălucescã între natiunile rivale? Ea o datorézã fãrã neci unû dubiû, stabilimentelorû séle de educatiune, scólelorû, institutorilorû si institutórelorû séle. Acestû adevêrû începe a fi recunoscutû ; elû devine elementarû.

Acei, cărorû le place a'si da séma de principiile vietii unei natiuni, atribuescû de multû succesele Prusiei, stabilimentelorû séle de prima educațiune! „Sã scie în ce gradû Prussia este mândrã de institutiunile ei pedagogice, si de instruciunea sea primarã; ni s'a repetitû în

destulă, că bătălia de la Sadowa a fostă câștigată de institutori, asia încâtă consiliulă de Stată ală Portii-Ottomane, a crediută nemerită, a'si împrumuta regulamentele Prusiei, în acéstă materia. (1)“

În 1868, tot același autoră sē exprimă în astū modū: „Două natiuni, una peste Rinū, și una peste Atlantică, arată lumei, în momentulă acesta, *ce pôte instrucțiunea*. Una, este Prussia, născută de erī, devenită ca printr'unū farmecū, o putere de prim'a ordine; cea-l-altă, este marea republică a Statelorū-Unite.“ Si vorbind de Englitera, la 1-iū Septembre 1868:

„Piatiele deschise productiunilor sēle, a devenitū mai puçinū numerose, ea atribuesce acestū discredit, insuficientiei scóletor sēle de desenū“.

Englitera nu s'a însielatū; ea 'sī-a reorganizatū scólele de desenū, rezultatele obtienute în industria sea, întrecură tóte acceptările ei și prevederile nóstre.

V

Sē nu ne facem dar ilusiuni: totū ce voimū a realiza în societate, trebuie preparatū prin

(1) D'Henriet, Revue des Deux Mondes 1-er Janvier 1864.

sistema educatiunei. Prin medi-loculă acesta generatiunea născândă primesce germeii ce se desvoltă încetū darū sigurū si societatea reculege fructele bune séu rele ce a semenatū.

Scoti'a datoresce civilisatiunea si prosperitatea sea, scólelorū séle regulate si bine organisate; sub raportulū acesta ea oferă unulū din cele mai memorabile esemple de influentia educatiunei asupra unui poporū. Domnulū E. de Laveleye esprimă în modulū următorū, schimbarea ce aduse acestū medilocū în astă tiéră: „Natura nu o desmerdase cu favorurile séle. Unū pământ petrosū și săracū, o climă asia de rece si umedă, încătū fructele nu se cocū neci o dată, și din cauza asta orzulū compune singura cerealē și elementulū principalū alū nutrimentului selbaticilorū séi locuitorī; nesce horde feroce, ignorante, superstitiósē, neîncetatū în resbelū unele cu altele, trăindū din jafurile ce le făceau asupra poporatiunilorū pacinice si industriósē din câmpii; étă poporulū scotianū la finitulū secolului alū siepte spre diecelea. Dupe unū secolū, totulū fu schimbat. Pe acélū pământū ingratū, fecundatū acumū prin agricultura cea mai inteligentă, găsimū o natiune morală, prosperă, religiósă, tolerantă, luminată, si fórte superioră, subt raportulū acesta, Englesilorū, cari o dată despretiueiū pe barbariī lorū vecini, e-

galândui în industria și comerțu, și întrecându-i în agricultură ⁽¹⁾.

Intr'ună opă, asupra instrucțiunei primare, în Scotia, D. Biot dice: „Pretutindenî unde se află ună Scotiană, instrucțiunea ce a primită în scól'a parochială, da spiritului său un modă de a observa, cu totulă particulară, ceea ce'i permite, a se întinde cu multă peste cerculă obiectelor, cari generalmente ocupă atentiunea persóneloră aceleiasă clase, dară cari nu avură o educatiune egală.“

Macaulay oservă asemenea că în Londra se vorbia de Scotianulă din ală 17-lé Secolă, ca de Esquimosi. Scotianulă din ală 18-lé Secolă nu mai fu despretiuită, ci din contra invidiată; începură a se plânga că pretutindenî elă avea superioritatea asupra celoră-l'altă. Intre Englesă și Irlandesă, Scotianulă se ridică de asupra loră, ca untul de lemnă de asupra apeă. Écă prodigiósa influință, a buneă directiună, inprimare scóleloră, ce se stabiliră în tótă tíera, gratiă initiativei, parlamentului din Edimburg, care dete Scotieă o instrucțiune natională, ce lipsia Anglieă.

„Ar trebui să fiă cineva orbă, dice D. E. de Laveley, pentru a nu vedea că venitorulă natiuniloră va depinde de gradulă de instrucțiune

(1) Revue des Deux Mondes 1-2r Sep. 1866.

ce vorü atinge Cine nu cunósce admirabila frasă a lui Bacon: „Sciintia este puterea“. Nemicü mai adevăratü în ordinulü economicü mai cu seamă. În venitorü, poporulü celü mai avutü, și prin urmare celü mai potinte, va fi acela, care va pune cea mai multă sciintia în lucrare“ (1).

Este necesarü a adauge: dacä 'si va urma legile séle morali.

VI

Unü prelatü eminentü, së esprime astü-modü: „Natiunile se perdü, dacä vorü mai neglige multü tempü educatiunea junimei“ (2)

Plutarchü insistă cu stăruintiă asupra necesității educatiunei pentru prosperitatea natiunilorü, și în comparatiunile, între Lycurgü si Numa emite acéstă idee remarcabile: „Jurământulü, dice elü, nu arü fi fostü pentru Spartanü de catü o debile legatură, *daca educatiunea si disciplina, nu 'si arü fi intipăritü legile lorü în moravurile copiilorü; daca nu arü fi suptü împreună cu laptele mamei, amorulü institutiunilorü lorü.* Dreptü aceea, legislatiunea lui Lycurgü, în ceea

(1) Revue des deux Mondes 15 Novembre 1865.

(2) Monseigneur Dupanloup De l'Education entr. XXV.

ce avea mai importantă, și mai remarcabilă, subsistă neclintită în timp de cincisute de ani, asemenea unei bune și tari văpșele, care a pătrunsă toate firele unei țesături. — Din contra, cu Numa dispărură și fructul politicei sale, cea concordia, în care mantinuse Roma. De abia muri, și templul cu două porți, pe care 'lă țienuse închisă, și unde, ca să dică asia, părea a fi încatenat demonul resbelului, se deschise de două părți: și Italia totă fu acoperită cu sânge și măcel. *Astă modă acestă guvernă atăt de frumosă și de justă, nu se sustină decătă ună scurtă tempă, fiindă-că nu avea pentru densusul educatiunea junimei.* (1)

Este necontestabile că bas'a fundamentale a oricărei adeverate prosperități, atăt pentru individ, cât și pentru familia și stat, este educatiunea. „Nu este ore evidentă, dice un om, care a resumat într'ună modă escelinte, totu ce s'a disu mai bun în privintia educatiunei, că junimea este pentru Stată aceea, ce este scôla de pomi pentru o grădină? Prin ea, elă se re'noesce, și se perpetuă; ea este care 'i dă parenti de familiă, magistrati, ministrii, cu ună cuvânt, toate persónele, ce trebuie să reprezinte o autoritate și o demnitate. Si nu se póte ore sustiné, că totu ce este bun și de-

(1) Plutarque Hommes illustres.

fectuosă în educațiunea acelora cari voră ocupă o dată aceste locuri, va influenția asupra întregului corpă ală statului, și că va deveni ca spiritulă și caracterulă generală ală întregi națiuni? . . . În urma principiilor ce stabiliră până aci, Lycurgă, Platone, Aristotelă, cu ună cuvântă toti aceia, cari ne aă lăsată regule despre guvernamentă, declară că, principala și esențiala dătoriă a unui magistrată, a unui principe, este de a veghia bun'a educațiune.“ (1)

Tote silintiele dar, ale acelora, cari voescă să producă ună bene seriosă și durabilă, trebuie să se îndrepte asupra educațiunei, și mai cu seama, asupra *primei educațiuni*.

(1) Rollin : Traité des Etudes liv. VIII.

CAPITOLULU II.

Punctulă celă mai neîntielesă în educatiune. — Cândă trebuie să se începă educatiunea. — Cumă se forméză copilulă din primele dile. — Puterea primeloră impresiună. — Fapte inportante. — Calitașile escelinte ce trebuie să aibă persónele si obiectele ce încunjiură prim'a copilăria.

I

Dela recentele nóstre nenorociră, tóte cestiunile de instructiune si educatiune, suntă la ordinea dilei: lumea să descéptă si cutéză a sondă profundele plage, adevăratele sorgintă, ale căderiă si nenorocireă nostre.

Aceste cestiună, ne presintă diferite puncte de vedere, și ni să pare, ca nu se oprescū în destulă la lucrulă principală, ba încă trecū pe lângă dēnsulă fără a'lă oserva chiarú. Nu trebuie să ne oprimă la june, neci chiar la adolescentă; trebuie să ne urcămă mai susă, spre sorginte, si daca voimă să formămă adevărată ómenă, să ne ocupămă de educatiunea copilului îndată ce s'a născută.

Cându studiămă aceste cestiuni, parenise că marele Tacitū sē scólă din mormântulū sēu si vine sē repete Franceī, ceea ce dicea cu atāta elocintia si vigóre Romanilorū din tempulū decadentiei: „Voiū începe prin educatiunea severă ce daū strāmosiī nostrīi. Mai āntăiū, fiulū unei mame caste nu sē crescea în cas'a unei doice plătite, ci la sīnulū si în braćiele mamei, carea 'si punea tótă gloria în supraveghierea interiorulū sēu, si în devotamentulū familiei. Sē mai alegea o rudă bătrână, cu moravuri pure, si 'i se confiaū copii aceleiași case; în facia ei, nu se putea dice nemicū în contra moralei, sēu face ceva contrarū onórei. Cu modulū acesta ea, nu numai suprevegchia studiele si lucrările lorū, ci chiarū si jocurile si plăcerile copiilorū erau întocmite de dēnsa în raportū cu bun'a cuvenintiā.

În āstū modū Cornelia mam'a Grachilorū, Aurelia mam'a lui Cesar, Atia mam'a lui Augustū, aū presidatū la educatiunea copiilorū lorū, si aū făcutū din trānsiī ómenī superiorī. Din acēstā disciplinā si din acēstā severitate rezultă că, acele suflete pure si inocente, pe cari pasiunile nu le facuseră āncă sē sē abatā din calea cea dréptă, se aplicaū în datā la cunoscintiele liberali, si când inclinatiunile lorū, 'i împingeaū spre arta militară, sēu spre jurisprudentiā, sēu spre

elocință, ele se dau cu totul studiului, absorbindu astu-modu întrênsele, toti tesaurii sciintiei ce cultivau. Astadi copilul de abia nascutu, se da pe mânele unei slave grece, cu care se asociază unu altu slavu, ori si care aru fi, daru care mai în totu dé-una, este celu mai demnu de dispretiu, fiindu-că nu póte împlini neci o ocupatiune seriósă. Sub o atare directiune, acele spirite fragede si impresionabile, se nutrescu cu fabule si prejudecati. Niment în tótă cas'a nu veghiézá, neci la aceia ce se dice, neci la aceia ce se face, în presintia junelui patronu (1).“

II

Ori ce s'ar dice, prim'a educatiune începe în dată ce se nasce copilul, séu mai bene în dată ce este conceputu; acéstă educatiune înse, póte fi bună séu réa. Candu copilul este conceputu, totu ce se petrece în jurul mamei, se resimte si de elu. Nutrimentul, care se preface în sângele mamei, servă de nutrimentu si pentru copilu, si tóte impresiunile ce le resimte mam'a, nu influintiéza ele si pe copilul ce'lu pórtă în sânul séu?

(1). Dialogues sur les orateurs v. XXVII et XIV.

Îndată ce nasce, totu ce'lu încungiură, 'lă impresionéză în bene séu în rău; chiar dupe câteva septemâne, priviti acea fiintiă mică, pe care doica o pórtă pe braciele séle, priviti-o cu unū surísu bene-voitorū: si veti vedea în dată cum fisionomia sea desceptându-se, trāsurile séle dilatându-se, ea vė va respunde cu unū dulce surísu; totū organismulū copilului este în emotiune, si acéstă influintiă spontaneă, magnetică, asiū putea dice, 'lă face fericitū, ba încă s'ar puté afirma că o asemenea influintiă repetită, 'lă face bunū. — Priviti-'lū din contra cu unū aerū severū, posomorítū: îndată făcisióra lui sė întunecă, trāsurile séle sė întristéză, si lacrimelē 'i curgū. Tótă mica lui fiintiă, contractată de durere, sė concentréză si reintră în sine. O asemenea influintiă, adese-orī repetită, va face pe copilū posomorítū, egoistū, astutiosū si rău.

Sunt fiintie, pentru cari simtimū o simpatia spontaneă; parecă le amū fi cunoscutū în totū dé-una; ele sunt naturalmente serviabile, gratióse, sincere si bune; arū dice cineva, că o radiă dumnedieiéscă le animă, si că, totū ca si lumina nu caută decâtū a place si a respândi bine-faceri. Fiți siguri că acele fiintie, aū fostū încungiurate din copilăria lorū, de îngrijiri afectuóse, de fisionomiī bune, simpatice, atrăgă-

tóre, cari aũ făcutũ sã nascã în dênsele sentimente reciproce, sentimente cari le aũ desvoltatũ cu anii, si cari aũ devenitũ naturale si inseparabile de fintia lorũ. Plante gratiöse si parfumate, singur'a lorũ presentia 'ți face bene.

Sunt fintie, din contra, cari potũ fi bune, dar cari nu inspirã simpatia : cautãtura lorũ, nu vine dela ãnimã si nu merge la ãnimã ; nu suntũ neci gratiöse neci bine-voitóre. Totulũ în ele produce rãcãlã, cãte o datã repulsiune. — Fitĩ sigurĩ cã bunãtatea, blãndetia, surĩsulũ afectuos, nu a îndulcitũ prim'a lorũ copilãria. Severitatea, oservatiunile posomorãte, aũ comprimatũ ceea ce cerea a sã comunicã. Daca aceste fintie aũ dispositiuni bune, ele ar fi fostũ cu multũ mai bune, crescute sub alte influentie.

III

Totũ asemenea este cu tôte impresiunile copilãriei ; totulũ sã încarnãzã intrãnsa, si devine corpũ si sufletũ. Este greũ, chiarũ dupe ce a studiatũ cineva subiectulũ, sã'si facã o idee justã, despre importantia îngrijirilorũ date primei copilãrii, mai cu seamã din partea mamei. Mãngãerile, privirile, sãrutãrile mamei, aũ o dulceatiã, si o influintiã divinã. Ele formãzã

sufletul, transmitu unu focu subtilu, care pătrunde, descéptă, însufletiesce tóte fibrele crudei copilării. Sărutările, privirile si surísulü străinei, sunt aspre si seci; ele nu transmitu inteligentia, amorulü, viétia intimă, ce mama dá copilului sėu: ele oprescū de a nasce, sėu năbusiescū germentü nobilü, la sorginta lorü. Acesti germentü cerü a fi desvoltati prin suflarea mamei: „Incepe copile, dice Virgiliü, a cunosce pe mama ta dupe surísulü ei: *mama ta!* ea a suferitü multü pentru a'ți da viétia. Incepe micule copilu! Acela, căruia nu 'i a surísü părintii lui, nu a fostü neci o dată admisü, la serbatórea Dumnedieilorü (1).“

Pentru a întielege tótă influentia ce o mamă póte esercitá asupra primei copilării, este în destulü a mentioná, că aceste fiintie slabe sunt susceptibile de a fi atinse de ticuri seaü alte bóle nervóse, prin simplulü faptü de a vrea sė imiteze persóne, cari suferü de aceste bóle. Aci ar fi ocaziune de a mentiona fapte curióse si instructive: Dacă influentia fisiologică póte fi asia de puternică, încätü prin simpla ei esisten-tia sė póttă sė impresioneze si sė atingă asia de adâncü o organisatiune cu totulü streină,

(1). Egoigue V.

ce trebuie să fie divinele radie ale afecțiunei materne pentru mica ființă de abia născută? (1)

IV.

Tóte faptele vinū în ajutorū pentru a susține punctulū nostru de vedere; este necontestabilū, că copiī se forméză dupe ceea ce'i încongiură, si că iaū ticurile, manierile, obiceiurile acelora, în mediloculū căroră trăescū. — Espuneamū ideile acestea unuia din amicī mei: „Privesce! 'mi dise elū, arătându'mī fetitia lui: nu este ea întrégă acea rudă care a creșcutū-o, și pe care o cunoscī? Privesce âmbletulū, miscările, manierele, gesturile, privirea, surīsulū, cu unū cuventū tótă fisionomia. Si cu tóte că trăsurrele facei suntū cu totulū diferite, nu este ca unū felū de obiceiū nervosū in dispositiunea si joculū fibrelorū, cari reamintescū fisionomia acelei rude?“ — Era în adevèrū cu totulū esactă oservațiunea lui, și dacā cineva ar face atențiune, ar putea reculege neîncetatū efectele influintielorū analoge.

(1). Nous donnons les raisons de ces curieuses influences dans notre volume: *Les lois de la vie et l'art de prolonger ses jours* publié chez M. M. Firmin Didot. — Nous les donnons également dans le *Correspondant* du 10 Juillet 1870.

Totul ne convinge dar, câtă de multă împörtă, ca tóte persónele și tóte lucrurile, ce încungiură prima copilăria, se fia escelinte sub tóte raporturile. O parte din astă educațiune se face într'ună modă spontană și pasivă, și este acea parte, care precedă atențiunea voluntaria și susținută; dar din momentul în care atențiunea seriósă se manifestă, adecă, la doi séu trei ani, și póte chiară mai de vreme, atunci trebuie se începă educatiunea metodică. Acesta este momentul celă mai pretiosă, și totă odată celă mai periculosă ală esistenței, pentru desvoltarea físică și morală.

Ceea ce diserămă s'a demonstrat de totă secolă, și confirmat prin oservatiunile cele mai riguróse ale sciintiei.

Acestă punctă ală educatiunei, nu trebuie dar se trecă neoservată, de acei ce doresc se ridice nenorocita nóstră patria, și cară potă prin înalta loră positiune se influentieze destinele ei.⁽¹⁾

(¹) Dacă acésta se dice de Francia, cu cât mai multă se póte aplică la Romania, unde este asia de multă de făcută

(Nota trad.)

CAPITOLULU III.

Legi fiziologice si psihologice ce guvernă prima copilăria. — Cumă se formăza obiceiurile si caracterul. — Când trebuie să se depună germină impresiunilor, cari să devină puternici si durabili.

I.

Din legile ce unescă sufletulă cu corpulă, rezultă că, instinctele, gândirile, sentimentele, sufletulă întregă să esprimă în corpă, care este viua si prima sea expresiune. Sufletulă nu să pôte desvoltă, de cătă lucrândă în corpă, puindă fibrele seale în jocă, si inprimândule o directiune speciale.

Elă se exprimă si să desvoltă aci cu atăta mai usioră, cu cătă copilăria este mai crudă; căci atunci organisatiunea este în formatiune, ósele chiar sunt încă moi si flexibile, si tóte organele de o impresionabilitate excesivă, care se perde apoi înaintândă copilulă în etate.

În prima copilăria dar, organele, fibrele organisatiunei, să plécă la cea mai usioră miscare

sufletescă. Instincte generóse, o ratiune dréptă, sentimente inalte, inprimă corpului seú alte mişcări, tragú pe fisionomia lui alte linit, de câtú instinctele comune, o ratiune indoióasă, nesce sentimente vile.

Aceste impresiuni cauate corpului prin instincte, cugete, sentimente, nu se stergú îndată; ele devinú cu atátú mai profunde, cu câtú sufletul le simte mai adesea.

Ele finescú chiarú prin a încatena sufletulú în giurulú lorú, şi'lú supunú câte o dată, cu tótá resistentia sea, instinctelorú, cugetelorú, sentimentelorú, a cărorú resultatú şi espresiune suntú, şi alú cărorú primú motorú a fost sufletulú. De aci nasce caracterulú, obiceiurile individului.

Liberú fiind, sufletulú póte, luptándú se modifice dispositiunile organismului, póte prin încercări reínoite, se schimbe direcţiunea fibrelorú, şi se tragá alte direcţiuni aplecárilorú; dar când a trecutú prim'a copilăria, când etatea a înaintatú, când organele s'aú formatú, când brasdele s'aú întielenitú, acésta devine fórte greú, este aprópe imposibilú, d'a o mai face, căci primele impresiuni se vorú descepta în totú d'auna.

II.

Ună pasagiū alū unui eminentū fiziologistū, D. Claude Bernard, vine sē sustinā aceste oser-
vatiuni în modulū următorū: „Dar nu sunt nu-
mai miscările organelorū nōstre esteriōre, cari
devinū automate; formatiunea ideilorū este su-
pusā la aceeași lege, și când o idee a ocupatū
creerīi unū tempū ōre-care, ea sē gravézā, 'și
face unū centru și devine ca o idee, care ar fi
esistatū dela nascere.

Aci fiziologistulū vine în ajutorū poetulū latinū,
demonstrāndū că în timpulū copilăriei, creerīi cari
sunt pe calea desvoltării, sunt ca cear'a mōle,
apti de a primi ori-ce inpresiune ce 'i sē co-
municā, ca tēnărulū arbore, ce ia ori ce direc-
tiune, ce 'i sē dā. Mai târdiū, când organismulū
este înaintatū, ideile si obiceiurile sunt, cum sē
dice, înrādăcinate, si nu mai stā în puterea nōstrā,
de a face sē disparā în datā vechile inpresiuni,
sēu sē facemū sē nascā altele noi.“ ¹⁾

Prima copilăria este metalulū în fusiune care
sē tōrnā în tiparū, și care 'i ia tōte formele. Dupe
ce a trecutū prim'a copilăria, metalulū umanū
devine durū, elū nu se mai pōte topi, singurulū

¹⁾ Discours de réception à l'Académie française 27 Mai 1869.

lucru de care mai p^ote fi susceptibil^u este pu-
cină cioplitură :

.... „Philip^u, regele Macedonieⁱ, ar^u fi ținut^u
el^u ca Alessandru, fiul^u s^{eu}, s^e învetie a ceti
dela cel^u mai mare filosof^u al^u tempului s^{eu},
Aristotel^u, si acestu-a s'ar^u fi însărcinat^u el^u,
cu ac^{es}tă functiune, dac^ă unul^u și altul^u, nu
ar^u fi simtit^u, c^ătă importantia^a avea, pentru pre-
sinte și viitor^u, ca primele studiⁱ s^e fie dirigit^e
de maestrul^u cel^u mai perfect^u. 1)“

III.

Toti acei ce a^u studiat^u cu seriozitate des-
voltarea omul^u, sunt^u supt^u acest^u punct^u
de acord^u cu sciintia, si în unanimitate recu-
nosc^u, c^ă, momentul în care copilul^u nu are
încă nici o deprindere voluntarie, fizică, morală,
s^{eu} intelectuală, este acelu-a, în care trebue s^e
s^e depună germen^u impresiunilor^u, ce voim^u a
fi durabile, si c^ă ar^u fi de dorit^u, s^e s^e începă
educatiunea si instructiunea metodică dela eta-
tea de doi s^{eu} trei ani, ac^{es}tă primă educati-
une ar^u dura până la etatea de s^epte s^{eu}
diece ani, dupe circumstantie.

Este evident^u c^ă ac^{es}tă etate, nu s^e p^ote ficsa

1) Quintilien, Inst. orat. liv. 1-er.

pentru toti într'unu modu absolutu; dar pentru fiă-care acésta este etatea cându inteligentia începe a se descepta, si acestu momentu vine mai curându de cumu se crede în genere.

Quintilianu, care a inspiratu pe toti acei, cari s'aũ ocupatu cu seriozitate de educatiune, basatu pe autoritatea celoru mai mari filosofi, care 'lũ precedaserã, acordã trei ani doicelorũ, si vrea ca la acéstã etate se se începã educatiunea metodicã, si încã, se observãmũ bine acésta, elũ vrea, ca chiarũ înaintea acesteĩ etãti, doicele se se ocupe, a reprima în copii, primele indicii ale pasiunilorũ, cari se desvoltã pe nesimtite, dacã nu are cine-va grija ale nãbusi dela nascerea lorũ. „Unĩ, dice elũ, aũ cugetatũ cã studiile copiluluĩ, se începã la siépte ani, pentru cã li s'aũ pãrutũ, cã numai la etatea acésta, póte avé cineva gradulũ de inteligentiã si fortiã de aplicatiune necesaria pentru a învetia Darũ acei ce vorũ ca neci o etate se nu fia privatã de îngrijiri, aceia cugetã mai sãnãtosũ; din numèrulũ lorũ este Chrysippe, care cu tóte cã acordã trei ani doicilorũ, este de opiniune ca ele se se ocupe, se facã a nasce, din acéstã etate chiarũ, cele mai bune principii în anima copiilorũ. De ce dar cultura spirituluĩ nu 'si arũ avea si ea loculũ în o etate, care aparține dejã moralei?“¹⁾

¹⁾ Quintilien Inst. Orat. liv. 1-er.

Elu merge si mai departe; elu voesce ca doica se vorbescă intr'unu modu puru, seu in casulu contrariu, se fia in totu deauna cineva cultu de faciă, pentru a corige gresielile ce ar putea comite si a indrepta ideile false, ce ar poté emite, asia încätu copilulu se nu adopte neci o locutiune viciósă, seu se devină victima veri unei prejudecäti. „Cu tóte astea, dice elu, dacă nu se póte da copilului o doică cumu o dorescu eu, atunci se aibă celu pucinu unu pedagogu instruitu, care se fia in totu déuna presinte, pentru a corige la momentu, ceea ce s'ar fi pututu dice de necorectu in facia copilului, asia încätu neci unu defectu, se nu aibă timpul de a se înrădecina.“ ¹⁾

Fénelon este de acordu cu astă ideă: „Acéstă crudă etate, dice elu, care se abandonă in genere unorū femei indiscrete si câte odată nemorale, este cu tóte astea, aceea, unde se primescu cele mai profunde inpresiuni!“ ²⁾

Ilustrulu scriitoru nu se opresce aci, elu adauge: „Inainte de a sci copilulu se vorbescă bine, póte cineva se 'lă prepare pentru instructiune. Se va páre póte că dicu pré multu, dar nu are cineva pentru a se convinge, decâtu se observe ceea ce face copilulu care încă nu vor-

¹⁾ Quintilien, liv. 1-er.

²⁾ Education des filles chap. III.

besce.“ Elū citează apoi probele cele mai convingătoare care susținū asertiunea sé, apoi continuă :

„Sē pôte conchide dar, că la acelū momentū copilulū pricepe multū mai multū, de cumū sē crede în genere. -- Nu avemū decâtū sē observămū, câtū de viuă remâne, până în adânci bătrînetie, suvenirea lucrurilor ce amū iubitū în copilăriă. ¹⁾

Totū aceiasi dice, D. Aimé Martin, numai în alti termeni : „Sentimentele care duréză în totū déuna, sunt acele cari iaū nascere, în jurulū leagănelui nostru, si vocea bătrînilorū ne repetă neîncetatū, că primele nóstre emotiuni, vorū fi si ultimele nóstre suvenire.“ ²⁾

Obiceiurile morale sē contractéză dar totū de odată, si cu aceiasi usiurintiă, ca obiceiurile intelectuale, este recunoscutū că cineva, sē pôte desface de obiceiuri contractate la o etate óre care, dar neci odată de acele ale primei copilării : ca sē nu recadă omulū în ele, trebue o luptă continuă, căci aplecarea spre dênsele există în totū déuna. Acésta este, arburerulū plecatū în primele dile ale creşterii séle ; dacă sē mai pôte îndrepta, nu sē va distruge însă neci

¹⁾ Education des filles.

²⁾ Education des mères de familles chap. III.

odată, tendinția să, de a'si relua pozițiunea primitivă.

V.

Filosofii au exprimat acest adevăr, în toate formele: Ceea ce se numește *omul*, adică omul moral, este poate format la diece ani, și dacă nu a fost format pe genunchii mamei, acesta va rămâne, în totu de-una, o mare nenorocire: Nemicu nu va putea înlocui această educațiune. Dacă mai cu seamă, mama 'si a făcutu de datoria, să inprime pe fruntea copilului său, caracterul divin, putem fi aproape siguri, că mâna viciului, nu o va sterge nici odată. Junele va avé foră îndoială, momentele sale de rătăcire; dar elu va descrie, permițându-mi expresiunea, o *curbă*, care'lă va readuce la punctul de unde a plecatu. ¹⁾

Toate faptele vinu asemenea să confirme aceste observatiuni universale: când etatea vine, și omul începe a uita, pare naturală că ar trebui să uite lucrurile cele mai depărtate, acele ale primilor ani; dar nu: omul pe care etatea 'lă face să cadă în copilăria, va uita ce a făcutu acumă câteva lune, câteva săptămâne,

¹⁾ Soirées de St. Petersburg. Entr. III.

câteva zile, în ajunū chiar, dar elū nu va uita lucrurile primei copilării; elū 'si va reaminti de ceea ce făcea când era de trei, de patru, si cinci ani. „Atăta potere are obiceiulū primilorū nostri ani.“ (Virgiliū.) Totulū în etatea aceea, prinde rădecini adēnci si nedestructibile, care dureadiă cātū omulū.

A nu profita de acēstă etate pentru a insufla benele, frumosulū, adevērulū si bunulū, este o adeveratā crimă.

CAPITOLULU IV.

Pentru ce se ocupă ómenii în genere asia de pucină de prim'a copilăria. — Lipsa de metodă. — Cum se nabusiescú primele indicatiuni ale naturei, prim'a înflorire a facultătiloră. — Se merge în genere, tocmai în contra legiloră naturei. — Fapte întristătóre.

I.

De ce se ocupă ómenii în genere asia de pucină de educatiunea primei copilării, pe când toti în unanimitate recunoscú inportantia ei?— sunt mai multe cause, dar principal'a este lipsa de metodă. S'ar puté dice, cu multă mai multă cuvântă despre acéstă educatiune, ceea ce dicea ună eminentă publicistă despre instructiunea primară: „Neci o cestiune nu a fostă asia de multă agitată ca aceea a *instructiunei primară*; neci una nu merită mai multă atentiune. Ea însă remâne încă o cestiune de studiată în tóte statele civilisate, cu tótă îngrijirea ce s'a pusă a o resolvable si a o lămuri.“¹⁾

¹⁾ M. Reybaud, de l'Institut, Revue des-Deux-Mondes, 15 Janvier 1863.

Metoda este ceea ce a lipsitū până astădi, căci, când cineva a vrutū sē începā o educatiune în etatea cea mai crudă, a întâlinitū dificultătile cele mai mari, si adesea în locū de o desvoltare regulată a tuturilor facultătilorū, s'a vėdiutū cele mai triste rezultate, nebusinduse facultătile în nascerea lorū.

Acēsta sē întielege; căci ceea ce face prim'a copilăria atătū de aptă, pentru desvoltarea facultătilorū séle, este cumū vediurāmū, delicatetia creerilorū, finetia organelorū séle în genere, inpresionabilitatea lorū în fine. Aceste fericite dispositiuni însă, suntū ceea ce constituă si pericolulū, când sunt espuse unorū îngrijiri nedibace séu imprudente; este evidentū, că dacă, uitāndū cineva scopulū primei educatiuni, care este, de a desvolta facultătile, întārindule, obosesce din contră organele, prin lucrări penibile, escesive, si fără proportiuni, cu unū cuvēntū prin rele metode, aceste organe, vorū fi în curând, obosite, sdrobite, si sufletulū, si facultătile séle cari sunt, strīnsū legate, vor suferi în unū modū analogū, desvoltarea lorū sē va opri si va fi compromisă pentru viitorū si câte odată chiarū pentru totū-dēuna.

II.

Eacă ce este înspăimântătoru, si ce face că de tém'a acestorū triste rezultate, să sacrifică în altū modū, cei mai frumoși ani ai copilăriei, singurii în care individulū să pôte forma, lăsându'i astū-felū să trecă în indiferentiă si abandonarea cea mai complectă.

Metoda lipsesce cu totulū, si din tôte punctele de vedere; ea începe cu totū ce este mai anevoe si peste poterile crudei copilării: prin lectură si scriere, si încă prin ce medilóce? — Să consideră scrierea si cetirea ca o basă, o cheie a instructiunei si a educatiunei; cu tôte astea esistă unū învățământū întregū ce trebuie să precede si se prepare pe acesta.

În prima copilăria mai cu sémă trebuie ca organele si facultățile să se desvolte fără oste-neală, naturalmente, pe nesimtite. Departe însă de asta, metodele nóstre contrariéză tôte indicatiunile, tôte legile fisiologice și psihologice, si punū în mare pericolū, prim'a si chiar a doua copilăria. Să urméză o linia cu totulū opusă a celeia ce trebuie să se urmeze

Este usiorū de a ne convinge.

III.

În dată ce copilul începe a vorbi, el nu mai termină cestiunile despre totu ce 'lă încungiuă : plantele, florile, fructele, animalele, stelele, ploaia, neaua, si chiar instrumentele, masinele, cu ună cuvântu tôte obiectele si fenomenele ce descopere privirea lui, 'lă interesă, descéptă curiositatea sé, si devinū sujetū la o mie de cestiuni neterminabile.

Iată primele indicatiuni ale naturei, prima desceptare a facultătilorū, ce nu cere decâtū a fi desvoltată. Dar, în locū de a surprinde si a favorisa aceste prime tendintie ale copilului, ce sē face?

Mai ântăi sē respunde într'unū modū vagū, fără precisiune, apoi sē perde pacientia, copilul sē respinge ; 'i sē spune că e pré curiosū, că este obositorū cu cestiunile séle, că o sē învetie tôte aste lucruri mai târdiū, când va merge la scólă.

Cu tôte astea, sermanulū mititelū nu sē desgustă de asia pucinū lucru, va reîncepe cestiunile séle, până când în fine va fi de totū discuriatū.

Atunci tôte tendintiele lui spontanee sunt si

lite a reintra, elū perde obiceiulū de a oser-
va, nu mai face cestiuni, sēū fórte rarū; ne-
micū nu 'lū mai inpresionéză; devine indife-
rentū pentru totū ce 'i escitā curiositatea, sēū
'i stimulā inteligentia; facultătile lui se ofilescū,
sē perdū, si fiindū că trebuescū sē lucreze în
unū mode óre care, actiunile lui suntū disordi-
nate, abandonate hasardului, lāsându-se a fi îm-
pinsū spre ceea ce flatéză mai multū simtirile
si partea materiale a naturei séle: „Curiosi-
tatea la copii, dice Locke, este dorintia, de a
sci, incuragiati acéstă dorintiă, nu numai ca unū
bunū simptomū, dar ca celū mai bunū instru-
mentū de care l'a pututū dota natura pentru a
scāpa de ignorantia, care fără acéstă curiosi-
tate ar face din ei, nesce creature stupide, si
nefolositoare.“¹⁾

IV.

Este imensū, nu sē mai póte repara, ceea ce
a perdutū acestū copilū pentru viitorulū seū.

În astū modū 'i s'a sdrobotitū tendintiele su-
fletului, i s'a opritū desceptarea facultătilorū,
s'a năbusitū tóte manifestările legilorū naturei
séle; si âncă nu sē opresce aci: acumū se va

¹⁾ Pensées sur l'Education.

lucra directu, în contra acestorü tendintie si acestorü legi.

Etatea ânaintéză, acestü copilü, astü-felü negligeatü, së trämite la scólă, së pune fără nici o preparatiune preliminară înaintea unui tabloü care represintă litere séü semne convenite, cari nu spunü nimicü mintii séle, animei séle; 'lú fortiază së facă unü studiü pentru care simte o repulsiune nespusă , repulsiune care este iaresi o pretiósă indicatiune a legilorü naturei, care 'lú face să së revolte în contra totü ce este contrarü desvoltării facultătilorü nepreparate pentru acestü studiü; darü cine tine veri unü contü de acésta?

În fine prin multă osteneală si violintie, parvine copilulü a retine numele acelorü litere, a le lega împreună, a forma câteva vorbe, a ceti câteva frase, pe care nu le întielege: ceea ce 'lú învétiä a se multiämi cu vorbe, fără idei, si finesce prin a distruge în trênsulü totü ce este seriosü, ori ce observatiune justă, si ori ce conditiune de desvoltare logică, a inteligentiei séle.

Montaigne remarcă aceste fapte: „Noi vedemü, dice elü, că nu esistă nimicü mai gentilü decâtü copii mici în Francia; darü vedemü că ómenii formati, nu corespundü la sperantiele ce dedeserä acesti copii, amü auditü ómeni în-

tielepti dicându, că vina este a acelorü colegie unde se trămitü în mare numărü, si se abruti-séză.“ D. Blanchard din Institutü, care citéză acestü pasagiü, adaogă: „Copiilorü în mare parte le place se védă, se cunóscă, se 'si pórté atentiunea asupra obiectelorü ce esistă, departe de a profita de acéstă fericitã aplecare, si de a o escita prin tóte medilócele posibile, se caută a năbusi acéstă curiositate, pentru a nu se în-vétia altü-ceva copiilorü decâtü vorbe si frase.“¹⁾

V.

Dacă urmămü pe elevü mai departe, în cursul studiilorü séle, se vorü vedé lucruri si mai întristátóre,

Ceea ce se face pentru spiritü, pentru facultãtile séle intelectuale, se face asemenea si pentru anima, pentru sentimentele, pentru facultãtile séle morale, pentru caracterulü seü, si pentru primii germeni de bele-arte cari vorü a se des-voltã; se vestediesce se năbusiesce totü; omulü în locü de a se forma, se diformă.

Rollin, care se unesce cu ideile lui Quintili-anü, a lui Fénélon, și ale tuturorü acelora, ce aü tratatü *cu superioritate despre educațiune*, se esprimă în astü modü:

¹⁾ Revue des Deux Mondes 15 Octobre 1871.

„Providentia a datū copiilorū o mare curiositate pentru totū ce este noū, o usiurintiă admirabilă pentru a învăția o sumă de lucruri de care audū vorbindusē, o aplecare naturală a imita pe cei mari, și a adopta manierele și discursurile lorū. Intârziândū cineva momentulū de a cultiva aceste spirite june, renunțiă de a profita de aceste fericite dispositiuni, ce naturale a datū dela nascere. Si fiindū că, neci odată natura nu póte sta neactivă, aceste dispositiuni ce puteaū produce atātu-a bine, sē întorcū spre reū.“¹⁾

Trebue dar sē sē facă cu totulū *contrariū* de ceea ce sē face: în locu de a sē stinge, de a sē năbusi primele tendentie, primele manifestări ale facultătilorū copilului, ele trebue ajutate, bene dirigiata și desvoltate.

¹⁾ Traité des études, liv. 1-er chap. I-er.

CAPITOLULU V.

Desvoltarea facultăților intelectuale. — Prima desvoltare a inteligentiei.—Cumă trebuie să ne servimă de marea carte a naturei.— Rolulă ce trebuie să jôce gravurele în prima educatiune.— Cum putemă avé în totă-déuna la mână 'obiectele naturei, si chiăma în ajutoră fenomenele ei.— Lectiunea copilului mică.—Cum potemă să o prelungimă fôrte multă, fără a 'lă obosi. — Cum să depună germentă cunoscinteloră, care trebuie să se desvolte în continuă si pe nesimțite.

I.

Când prunculă începe asi ficsa privirile cu a-tentiune, asupra obiecteloră ce 'lă încungiură, si începe a vorbi, atunci si inteligentia lui să descéptă. Elă face continue cestiuni despre totă ce'lă interesă ; elă vrea să cunóscă totă; să scie totă, am disă, plantele, animalele, stelele : totă 'lă impresionéză ; elă întrébă aci despre ună lucru, aci despre altulă, dupe cumă prîmesce diferitele impresiuni.

Trebuie dar să se favoriseze aceste tendintie, si să se dea copilului explicatiunile ce elă cere, într'ună modă ca elă să le pôtă întielege; acé-

sta este baza cea d'ântăiū, si cea mai fecundă a educatiunei materne.

Elū vede obiectele, le observă, si întrébă ce sunt. Dacă cineva 'lū încuragiază, si 'i răspunde prin explicatiuni clare si lămurite, 'i dă prin acésta, cunoscintie fórte utile, indispensabile chiar, si aplicabile în fiă-care momentū alū vietiei, dar ceea ce este principalulū este desvoltarea a tuturorū facultătilorū: copilulū se deprinde de a observa cu atentiune, de a cugeta cu acuratetie, de a rationa bene, si tóte astea fără a sē obosi, ci din contră, satisfăcēndu'si curiositatea, cere sultă din desvoltarea naturală a vietiei si a inteligentiei.

Este imposibilū a avé unū esercitiū mai favorabilū, o gimnastică mai minunată, pentru inteligentiă.

Copilulū observă, compară, judecă, rationéză, numesce, punēndū astu-felū în esercitiū, tóte elementele de care póte dispune.

Prin plimbări si obiecte alese, sē va întinde câmpulū observatiunilorū si alū subiectelorū utile. Sē póte lesne întielege, progresulū ce sē va poté obtine, prin asemenea lectiuni repetite pe fiă-care di.

II.

Este evidentă că dacă, 'i s'e va răspunde copilului cu paciență, la toate chestiunile ce le face el, va posedă în curând noțiuni elementare, ce e drept, dar foarte lămurite, despre obiecte care ating toate științele; căci *știința nu este nimic altă* decât, explicarea tuturor ființelor creației, și fenomenelor ce ne înconjură de toate părțile.

Însă toate aceste cunoștințe cât de lămurite ar fi pentru copil, vor fi acumulate în micul său cap, fără metodă, fără ordine, dacă ne amă mărghinită a'i răspunde dupe cum ne a înțrebat el.

Ar fi dar necesară a reveni asupra obiectelor studiilor noastre; cu toate acestea ele nu se pot aduna toate la un loc; și apoi scenele naturii sunt fugitive; nu le putem avea în totu deuna supt ochi. Ba încă mai mult, fenomenele și obiectele diferite sunt confuse și se presintă fără ordine aparentă. Este însă necesară să se pună o ordine, o oare care urmare în spiritul copilului nostru.

Trebue dar, să aflăm medilocul, de a ficsa obiectele, fenomenele, și diferitele scene, ce ni

să presintă, în unŭ modŭ fugitivŭ si respânditŭ, ca să le avemŭ neîncetatŭ la dispostitiunea nóstră, pentru a le ordina si a le clasa.

III.

Desemnulŭ ne vine cu multŭ în ajutorŭ; desemnulŭ, acestŭ limbagiŭ naturalŭ, pe care copilulŭ 'lŭ întielege cu atâta usiurintiă, fără a 'lŭ fi studiatŭ veri odată, si care are atâta attractiune pentru elŭ! Elŭ vede imaginea unui arbore, a unei flori, a unui animalŭ; elŭ recunosce îndată arborele, flórea, animalulŭ, ca si când ar vedé aceste obiecte în realitate; mai multŭ de câtŭ atâta, elŭ simte o adevărată plăcere, vèdiëndŭ că póte apropia în mintea lui idea realitatii cu o imagină.

Cu ajutorulŭ desemnului vomŭ poseda natura întrégă, pe care o vomŭ închide în câteva cartóne, putëndŭ să evocămŭ cândŭ vomŭ voi fenomenele ei.

Vomŭ avé dar în gravure, clasate cu ordine si metodă, colectiunea principalilorŭ arbori, principalelorŭ plante, si a animalelorŭ celorŭ mai utile, asemenea si fenomenele sciintifice cele mai generale si interesante; cu unŭ cuvântŭ, unŭ micŭ cursŭ de istorie naturale, si de sciintie generale, în tablouri.

În totii timpii s'a simtitu importantia rolului ce trebuie să jöce în educatiune, marea Carte a naturei si reproductiunile ei în imagine séu în altu modü; Horatiu dicea :

Segnius irritant animos demissa per aurem
Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus. ... 2)

„Prin ochi mai multu decâtu prin urechi ajunge cineva la inteligentiä.“

Vediëndu proportiunile gigantice ce au luatü în timpulü nostru moda gravurelorü, ar fi cineva tentatü a crede că nu ne mai remâne nimicü de doritü supt raportulü acesta, din nenorocire nu este asia: nu este destulü să posedi instrumentulü, trebuie să si scii să te servesci cu densusulü în unü modü inteligentü, si apoi câte lacune chiar în cele mai bune încercări, si mai cu sémă pentru etatea ce ne ocupă.

IV.

Când a sositü momentulü solemnü alü atentiunei, ca recompensă, ca distractiune si ca lectiune, vomü areta copilului nostru prima pagină a cartii séle clasice; acéstă primă pagină, ca

1) Art poétique.

si a doa si a treia, si cele ce voru urma, suntu mari cadre.

Copilulu vëdiendü acësta, veselü, multiämitü, începe së ne debitedie miculü sëu dictionarü, elü spune, întrëbã. Atuncî trebue së'lü läudämü pentru ce dice bine, së'lü îndreptämü, unde së însiëlã, si së 'i espicämü ceea ce este capabilü de a întielege. — Totü aceiasî gravurã póte së serve pentru mai multe lectiuni, darü necî o datã nu së va trece la cea urmãtóre pãnã ce copilulü, nu së va fi pätrunsü bine, de ceea ce era elü capabilü së întielëgã, în cea precedentã.

Repetindü pe gravure, fenomenele ce copilulü va fi observatü în realitate, nu numai cã ordinea së va stabili în ideile lui, dar elü va face unü esersiciü de comparatiune si apropiare mentalã, care'i va fi fórte plăcutü, si ale cărui imense avantagie credü inutilü a le mai repeti aci.

Së potü asemenea schimba rolurile, adecã : să së studieze întâi gravura, si apoi së së compare cu natura, cândü este posibilü.

Acestü esersiciü nu va produce mai pucine fructe ca celü laltü. Analogiile, apropierile, între realitate si imagine, pe care copilulü le póte descoperi, în acestü esersiciu, 'i descëptã curiositatea, 'lü interesã în unü gradü supremü, si

fără obosélă, esercită tóte facultătile, tóte for-
tiele séle intelectuale.

Dupe ce sē va fi esplicatū în astū modū o
colectiune de gravure, sē vorū repeti de doă,
de trei, séū chiar si de mai multe orī, cum re-
petiescū elevī liceelorū nóstre, cărtille clasice;
la fiă-care repetitie nuoă copilulū avēndū mai
multe cunoscintie va face si întrebări mai ina-
intate; si'i sē vorū da si esplicatiuni mai întinse.

În acestū modū inteligentia lui sē va desvol-
ta în progresiune, fără sfortiă si fără ostenélă.

Sē vor poseda asemenea desemnuri, de ar-
tele principale, de meseriile, de industriile prin
care se trage profitū de plante, de remăsitiele
animalelorū, etc.; copilulū va face în astū modū
unū micū cursū de arte si meseriī, pe care 'lū
va complecta în preumblările séle, alū cărorū
scopū va fi în totū deauna utilū; elū va es-
plica în câmpulū pe care 'lū va vedé lucrândū,
în usin'a în activitate, ceea ce va fi învătiatū
pe gravurile séle.

V.

Este bine ca sē nu sē obosescă necī o dată
atentiunea copilului. Pentru acestū scopū si pen-
tru fecundele rezultate ce póte produce, sē vorū
permite în timpulū lectiunei, tóte incidentele,

tote intreruptiunile, care potu ave celu mai micu raportu cu educatiunea lui. Copilulu simte trebuintia a-si reaminti ceea ce a vedutu, faptele la care a fostu martoru, si cari au ore care raportu, cu ceea ce represinta imaginea pe care o are supt ochi; se va permite o complecta libertate miculu seü limbagiü, si noi chiar trebuie sä 'i spunemü mici istoriore, cari potu se 'lü instruedie amusându'lü. — Lectiunea pöte în astä modü sä dureze förte multu, färä a obosi; imaginea servä de basä unei conversatiuni pläcute ca si unei lectiuni seriose. In modulü acesta se pöte desvolta spiritulu si anima copilulu nostru, cu o usiurintiä nespüsä: „Pe câtü se vor poté face mai pucine lectiuni în formä, cu atäta mai bine, dice Fénelon. In nesce conversatiuni vesele se potü strecura învëtiäminte mai utile decâtü lectiunile chiar.“¹⁾

In modulü acesta, desvoltändü, fortificändü facultätile copilului, scopü principalü pe care nu trebuie neci o datä se 'lü perdemü din vedere, 'lü facemü se cäscige totü de o datä, chiar prin esercitiile cari sunt necesariü la acéstä desvoltare, si färä o tensiune ostenitöre, ideï juste netede, precise, despre totü ce 'lü încungiurä, despre totü ce 'lü interesä, despre totü ce pöte se 'i fie utilü, si cu care pöte sä se afle în unü raportü continuü.

¹⁾ Education des filles chap. V.

VI.

Ună altă avantağıu strînsă legată de această metodă, este că, servînduse cineva cu copilul, de termenî proprii, de expresiuni corecte, 'lă învétiă mai bine limba, *de cum se învétiă prin colegiurî și fără ca elă se bage de sémă*. Pentru ca ună copilă se vorbescă bine, este de ajunsă, de a se exprima cineva corectă înaintea lui; elă nu pôte repeti decătă ceea ce aude.

În ună spatiu scurtă de timpă, copilulă nostru va fi căscigată în astă modă, tesaure de cunoscintie utile, pe care va sci a le exprima bine, si cändă va începe a scrie, gravurile pe care a culesă primele séle învățaturî, primele séle notiuni de sciintie, 'i vor servi de testă pentru a face naratiuni si descriptiuni; cunoscëndă fórte bine subiectele, elă nu va întălni necă o dificultate a se exprima, si elu va trece în ast modă fără nică o greutate dela cunoscută la necunoscută, găsindă totă deauna *idei pentru vorbe; iar nu vorbe care ascéptă ideile*.

Cändă suntă mai multă copii, atunci aceste lectiuni devină cu deosebire înteresante: fiă-care la rîndulă seă, esplică gravur'a, fără genă, dupe felulă seă de pricepere, cu locutiunile si expresiunile séle proprii, si acela care reusiesce mai bine, servă căte o dată de repetitoră celoră l'altă.

CAPITOLULU VI.

Desvoltarea facultăților morale. — Sentimentul de rugăciune și D-dien la copilul mic. — Invetiământul moralei.

I.

Facultățile morale se pot dezvoltă cu aceiași ușurință, ca acele intelectuale, și totu o dată cu dênsele.

Idea de cauză este atât de naturală copilului, încât el întreabă pentru totu: cine a făcutu asta?— Totu precum voesce se știe, cine a făcutu hainele șele, méssa șe, scaunele și jucăriile șele, etc., totu asia el întreabă cine a făcutu planta cutare, arborele cutare; cine a făcutu animalele, stelele, etc. — Copilul 'i se pare totu asia de imposibilu ca ele să se fi făcutu singure ca și obiectele ale căroru autori 'i cunósce.

Când 'i se spune că, acésta este o putere cu totul superióră omului, el nu este de locu miratú și se pare naturalú; ar dice cine va că 'i se aduce aminte unú ce pe care 'lú uitase.

Dar elū numai termină cestiunile assupra acestei puterī: Cum o chiamă? — Unde este? — Ce face? etc. etc. când adăogămū că acéstă putere o chiamă Dumnedieū, că Dumnedieū este pretutindinea, că elū ne vede, că este bunū, că ne face bine, că ne aude când 'lū rugămū; atunci este atinsū, se simte coprinsū de amorū si respectū si ca pătrunsū de săntulū misterū care 'lū încungjură. Din acestū momentū idea de Dumnedieū 'lū urmédiă neîncetatū, elū 'lū rógă în fie-care momentū, dacă nemicū nu vine să distrugă acestū săntū depositū, acestū germenū fecundū. Copilulū se miră că dacă D-dieu vede totū, cum potū să existe ómeni rēi, elū este cuminte si bunū pentru a nu displace lui D-dieū, atunci potemū face totulū din copilū, dacă scimū să-lū conducemū.

II.

Copii crescuti în astū modū, vorū puté mai târdiū să abandóne dogmele cutărei, séu cutărei religiunii, dar nu vor deveni neci o dată ateī; idea de D-dieū, de presentia sé, sentimentulū rugăciuneī, 'i vor anima în totū deauna. Dar dacă, lăsându prima copilariă abandonată, nu vomū vorbi de D-dieū, decâtū când vom în-

văția pe copilă dogmele, atunci când credința în aceste dogme se va slăbi; se va vor abandona cu totul, cum se întâmplă adesea, atunci omul devine cu totul ateu: el confundă idea de D-dieu cu idea de dogme, în care nu mai crede, și totul se scufundă de o dată. Frumosele pagini ale naturii, splendorile cerului și ale pământului, sunt litere morți pentru el, ele nu 'i descopere pe autorele lor, fiindcă nu a luat obiceiul de a le citi din copilărie.

Noi nu voim a dice prin acesta că copilul nu trebuie să înveție dogmele îndată ce le poate înțeleg; însă una nu opresce pe cea l'altă; din contră ce poate fi mai favorabilă religiunii, decâtă această presentie continuă a lui D-dieu, revelată și constatată prin operele se, și a căru sentimentă va nasce cu atăta usurintă prin metoda noastră de educatiune, care se basază pe obiectele naturii chiar, și pe reprezentatiunile ei directe?

Moral'a se va învăția în fiă-care momentă, prin practică, prin esemple, și pentru scopulă acesta istoria ne vine în ajutoră, în ună modă admirabilă dupe cum vom vedé.

CAPITOLULU VII.

Avantajie nepretiuite ce presintă istoria în prima educatiune. — Cum se desvóltă spiritulă și anima. — Cum putem se evocămă ómenii cei mari, si se facemă ca viétia loră, actiunile loră, ideile loră se fie neincétată înaintea ochiloră copilului nostru. — Cum trebuie să se procedă în acestă invetiáméntă.

I.

Istoria ne presentă avantajie imense pentru educatiunea copilului, atâtă pentru interesul ce'lú descéptă când este bine predată, interesă care 'i dá gustulă studiului; câtă și pentru că oferă pe lângă importantia ei ca sciintiă, lectiuni despre tóte virtutile, principii de conduită pentru tóte etătile; si pentru tótă viétia, si acestea nu ca principii abstracte, dar în esemple cari vorbescă cu atâtă elocintiă tuturoră, dar mai cu sémă copiilor: „Nimică nu pătrunde asia de profundă în sufletă ca influintia esemplului.“ ¹⁾

Esemplulă este a totă-putinte pentru copilă în ceea ce privesce regulele moralei, care trebuie practicată în viétia. Pe câtă se póte se 'lú pă-

¹⁾ Locke *Pensées sur l'education*.

zimu de cele rele, séu sé 'lú facemú a le judeca si aprecia, si sé 'lú încongiurămú cu cele bune. Asta nu este totú déuna facile în curentulú vietiei, dar în cursurile clasice de gravure ce le indicarămú, devine celú mai usiure lucru din lume.

Pentru a atinge douë scopuri de o dată si a da copilulú cunoscintie utile împreună cu frumoşe exemple, sé vorú alege în istorie faptele care potú contribui a atinge acestú scopú; sé va poté în astú modú cu ajutorulú gravurelorú adorna mintea copilulú cu cele mai frumoşe exemple cari aú apărutú pe pământú, si cele mai proprie de a 'lú conduce spre bine.

Bunulú Rollin dicea: „Eú considerú istoria ca primulú maestru ce trebue datú copiilorú, ce póte ai instrui pe cândú 'i si amusă, ea le forméză mintea si anima, ea le înavutiesce memoria cu o sumă de fapte pe atâtú de plăcute pe câtú sunt si de utile.“ ¹⁾ Elú ne reamintesce apoi dupe Plutarchú, că bêtânulú Catone, acestú teribilú censorú, alú căruí nume si virtute a făcutú atâtá onóre republicei romane, avu grijă particulară a-şi cresce singurú copilulú, fără a se răzima pe îngrijirile maestrilor. Elú compusă espresú si scrise cu propria lui mâna, si cu mari caractere, istorii frumoşe, pentru că, dicea elú, copilulú lui sé facă cunosci-

¹⁾ Traité des Etudes tome II. liv. VI.

intia din mica lui copilărie si fără de a esi din cas'a părintescă, cu ómenii mari ai tierei lui, si să se formeze pe aceste vechi modele de probitate si de virtute.

Vocatiunea lui Bayard pentru arme luă nasceré din istorisirile ce 'i se făceaū în copilărie. „Dacă 'mi permiti, tată, űicea elū, voiū urma carier'a armelorū, căci ai înrădăcinatū în anima mea acele vorbe frumoše pe care 'mi le spuneai în fiă-care di de nobilii bărbati ai timpului trecutū.“

Mai cu sémă prin metod'a ce indicarămū, cu gravure care vorbescū ochilorū totū în același tempū ca si spiritului, istoria are o influintiă a-totū puternică.

II.

Dacă toti eroii, toti ómenii mari arū trāi în același timpū, si ar practica totū în același locū actiunile lorū memorabile, acele acte ce 'i aū ilustratū, acele virtuti publice si private ce 'i aū făcutū modelurile nóstre, si dacā copilulū nostru ar trāi în mediloculū lorū, bucurēnduse de conversatiunile, de consiliurile lorū, cu unū maestru capabilū de a 'lū face se apreciedie faptele lorū, ce rezultatū splendidū pentru educatiunea lui! E bine, istoria în tablouri, preda-

tă cumă o întielegemă noi, va reînvia pe toti acești ómenī mari, si va face, ca viétia, ca presintia si ca actiunile loră, sē fiă în totă déuna supt ochiī copilului; copilulă nostru va respira atmosfera, ce 'i încongiura, si sē va deprinde cu cugetarea, cu sentimentele, cu modulă loră de actiune; în fine cu mărimăa morală persónificată în tóte fiintiele superióre si sublime pe pe care le a produsă natur'a.

Si aci este rolulă vostru, o mame fericite! de a conduce pe copiiī voștri în acéstă sublimă adunare; voi sunteți chiămate a fecunda în sufletulă loră aceste frumóse si mari esemple: voi sunteți cari trebuie sē ne datī o generatiune demnă de asemenea modelurī; voi singure o poteti si o poteti de sigură!

III

Iată cumă sē va procede.

Sē voră alege din istoria sacră, din istoria profană, si măi cu sémă din istoria tierei, faptele cele măi proprii de a lumina mintea, si a ridica sufletulă, si pe câtă sē póte a presinta moral'a în actiune. Aceste fapte vor fi reprezentate prin o serie de gravure, care voră forma ună cursă de istoriă generală.

Sē va procede pentru esplicarea acestoră

tablourī, ca pentru acelea de sciintie, si va intra în detaliurile fiă-cărei scene, sē va presenta moral'a utile copiluluī, si elū la rēndulū sēū, va face o naratiune conformū priceperēi sēle.

Aceste lectiunī daū locū celorū mai interesante si celorū mai gratiōse scene. Copiī suntū încântatī de a învătia în astū modū, arū dice cine-va că nu mai aū decâtū ochī si urechī.

Spiritele lorū sē desvoltă fiă-care în modulū sēū cu o răpediciune nespūsă. Cândū istoriile aū verī o analogia cu fapte, la cari aū fostū martori, ei începū a le istorisi; aceste naratiunī nu sunt fără interesū, căci daū locū la oservatiunī, cari contribuescū mai bine de câtū ori ce, la educatiunea lorū.

Explicatiunea unū noū tabloū, a unei noi lectiunī, este pentru ei o serbătōre, o recompensă; cu mai multe dile înainte saltă de bucuria. Nu mai este necesarū a indica avantajiele acestuī sistemū de instructiune, acēsta sē simte; tōtă fiantia acestorū micī creature sē desvoltă în bucuria, fisionomiile lorū devinū inteligente, gratiōse, simpatice; chiarū corpulū lorū resimte acēstă influintiă moralē, dulce și bine-facatóre.

CAPITOLULU VIII.

Geografia. — Cum această știință s'a adoptatǎ primei copilării. — Cum sǎ se pǎte preda copilului insocitǎ cu o sumǎ de cunoștințe solide și pretioșe.

I.

Este usiure a face pe copilulǎ nostru sǎ înțielégǎ, cǎ se pǎte represinta în micǎ, o mare întindere de pǎmântǎ, arǎtǎndu-i planulǎ unui orasiǎ, sǎu desemnǎndu-i pe o tablǎ nǎgrǎ, contururile sǎu aleurile grǎdinei pe care o cunoșce, sǎu încǎ marcǎndu-i cu puncte loculǎ unde locuesce și satele vecine, și unindu-le culinii, cari vorǎ indica drumurile cunoscute. De aci pǎnǎ la complecta întielegere a cartelorǎ geografice, numai este decǎtǎ unǎ pasǎ. ¹⁾

¹⁾ Unǎ metodǎ escelentǎ pentru a preda primele notiuni de Geografia copiilorǎ în etatea ante-scolarǎ, este, de a ne procura carte geografice compuse din bucǎți, fia-care bucatǎ represintǎndǎ o tiǎrǎ; astǎ-felǎ dupe cumǎ suntǎ: die Lǎnder-Spiele, von Professor Karl Winternitz — Copilulǎ micǎ jucǎndu-se, unesce aceste bucǎți dupe configurațiunea lorǎ, și compune în astǎ modǎ unǎ continentǎ; cu ajutorulǎ mamei sǎu alǎ institutǎrei, elǎ învǎția numele fia-cǎrei

Este evidentă că la începutul 'i se voră presentă numai noțiunile cele mai simple si usióre.

Cum amă avută pentru sciintia si istoria, asia vomă avé colectiuni metodice de gravure representându principalele tipuri ale locuitorilor globului, principalele animale, plante, si curiosități remarcabile, ale fia-cărei localități, precum si faptele istorice cele mai memorabile. In esplancațiunea acestoră gravure elevulă nostru, va învăția geografia si miculă numără de esplancațiuni tehnice, care va forma vocabularulă său pentru acéstă sciintia, să va întipări cu usiurate în memoria sea. D. Blanchard, membru ală academie, a întielesă fórte bine acésta: „In loculă unei nomenclature seci, aride, respingătoare, să oferă atunci ună studiū plinū de interesă si atracțiune, care 'i va procura notiuni nesterse, pentru că o mie de incidente în vietiă 'i reamintescă aceea ce 'i-a ocupatū ună momentū atentiunea.“ ¹⁾

bucati séu tiéri, si astū-modū în locū de a compune ună tabloū fără neci ună interesă, cumă aū copii de obiceiū pentru a se amusa, elū a învățiatū primele notiuni de geografia. Nu are cine-va ideă cu câtă usiurintia si repediciune, învăția copii cu astă metoda, numirea tiérilor, a mărilor, a munților, și chiară a orasieloră principale.

(Nota traducătoare.)

¹⁾ Revue des Deux-Mondes 15 Octobre 1871.

II.

Predatū în astū modū studiulū geografiei, devenitū ingratū prin metodele usitate, sē va face fără fatiga, cu usiurate si plăcere.

Cu tóte că sē va presenta ca unū ce accesoriiū, elū va fi seriosū, si copilulū va priimi totū-de-odată o sumă de cunosciintie solide si pretioase, pentru care va simti unū mare interesū.

Când va fi terminatū acestū studiū, în modulū cum 'lū indicarămū, va fi de ajunsū sē numimū unū punctū óre-care alū globulū pentru ca elevulū nostru se facă istoria ómenilorū, a animalelorū, a plantelorū, care sē găsescū acolo, a artilorū cari sē practică în acelū locū; pe când sē întêmplă adesea că unū elevū ordinarū care 'sī a trecutū chiar esamenele, a retinutū de abia câte-va cuvinte, care nu vorbescū nimicū spiritulū seū, nimicū sufletulū seū.

Se observămū că tóte acestea rezultate au fostū obtinute prin predarea oralē, prin conversatiunī despre tóte realitătile si representatiunile lorū, cu unū cuvêntū, prin instructiune, asia dupe cum o cere natura. Înainte chiar, ca copilulū sē fi deschisū o geografă, elū este deja preparatū pentru a întêpina unū studiū seriosū, pe care 'lū putemū începe orī când vomū voi.

CAPITOLUL IX.

Cum se producem în copilul nostru sentimentul instinctiv al frumosului în totu modul? Se luăm ca punctu de plecare primele manifestări ale naturii. Cum se formază mâna si ochiul copilului. — Scopul predării primelor principii de desen. — Cum se formează urechia si vocea copilului. — Scopul primelor notiuni de cântu.

I.

Vom produce în copilul nostru sentimentul instinctiv al frumosului de totă specia, încungiurându'lu numai de lucruri frumoase, escelinti, și făcându ca copilul să le aprecieze. Acesta este usiure pentru frumosul fizic, frumosul intelectual, si frumosul moral prin metoda care o desvoltăm; pentru că opurile noastre clasice, trebuie să represinte si *idea* si *forma* si aceste opuri voru fi neîncetată sub ochii copilului.

Obiectele, scenele, totu în fine ce ne încun-
giură de obicei, influențiază asupra-ne pe ne-
simtite, dar această influință este permanentă și
a-tot-potinte. „Efectele durabile și indestructi-
bile ce are educațiunea, nu sunt altu nemicu,
dice D. de Montégut, de cât influințele ace-
steia. Să nu se credă, ca ochiul copilului va
contempla din momentulu nasterii se-le, imagine
nobile si frumo-se, fără ca asta să aibă o influ-
inția asupra'î. In astu modu s'a esplicatu gu-
stul naturalu ce au Italianii pentru frumusetile
pitoresce. 1)

„D. d'Henriet dice asemenea: „Ómenii cei mai
pucinu apți de a gusta frumusetile morale, in-
telectuale si fizice, finescu prin a fi influențiatii
prin spectacolele ce au avut sub ochii din co-
pilăria.“ 2) Că totu sistemulu nostru de educa-
țiune lucrăză energicu în astu sensu, amu ve-
diutú-o prin ceea ce precedă.

Afară de această influință generală, este de
urgentiă a se preda unu cursu metodicu de ele-
mentele cele mai necesare, pentru a depune ger-
meni, cari trebuie să se desvolte mai tardiu ;
pentru acestu învățământu ca pentru totu res-
tul, vomu urma indicațiuniloru naturei, ea ne
va servi ca institutrice si călăusă.

1) Revue des-Deux-Mondes 1-er Juin 1862.

2) Idem 15 Octobre 1868.

II.

Copilul este predispus a imita țipetele, cântecul, a desemna formele obiectelor ce vede, a face case, ómení, în fine diferite figurí; atunci departe de a-lă conturba, séu de a-lă certa, cum se face de obicei, trebuie încuragiat în aceste dispozițiuni, ca apoi pe nesimtite sé'lă putem corige. . . . modificându trăsura condeiului séu, perfecționându vocea sea, ochiul séu, si dându condeiului séu justetia si sigurantia. Tóte acestea se pot obtine cu o usiurătate pe care neci nu o presupune cineva.

Instinctul copilului 'lă conduce a reproduce tot ce vede. Sé'i cadă în mână o bucată de cretă, si îndată tabla cea négră va fi acoperită cu desemnuri. Cât de necorecte ar fi aceste prime încercări, ale debilelor si novicelor séle mánusite, acésta este punctul de plecare ce ne ofere natura, si de care trebuie sé profităm pentru a forma pe nesimtite ochiul si mâna copilului, încercându-ne a desená cu el, séu a corige ceea-ce a făcut dênsul. — Instinctul care'lă a împins a face aceste prime schitie, 'lă va împinge asemenea a le perfeciona. Dirigéndu cu inteligintiá acéstă perfecționare nu va fi dar

decâtă dezvoltarea naturală, a tendințelor și a facultăților sale.

Să se observe că, scopul nostru aici, este mai puțin studiul desemnului, de câtă acelă-ală elementelor necesare pentru a forma mâna și ochiul. Mai întâi copilul va desemna pe tabla cea mare, apoi pe tabla cea mică și pe caete, linii drepte, curbe, cercuri și pe aceste le va împărți în părți determinate. Făcându aceste exerciții înainte ca mâna lui să fi luată o direcțiune falsă, prin deprinderea de a desemna rău, rezultatele ce se vor obține sunt de o însemnătate ce nu se poate calcula. Aceste operațiuni elementare, sunt baza unui mare număr de arti și industrii, și vin în ajutorul omului, în nenumărate ocazii.

Se devină cineva artistă său simplu artisană, ingineră său militară, omul va afla atunci în sine resurse cari nu se pot înlocui. „Numărul industriilor cari cer concursul desemnului, este așa de mare, încâtă am termina mai curând enumerându pe acele ce nu'le cer, decâtă pe acele ce au trebuință de concursul artiloră ¹⁾“

¹⁾ D'Henriet, Revue des Deux-Mondes 15 Oct. 1868.

III

Când odată copilul a avut un bun început, și va fi luat bune principii, el va continua de a se forma naturalmente de sine'si. In ori-ce circumstantia s'ar afla, unde va ave necesitate de a trage linii, de a face o schitiă ore-care în modul acesta, el o va face cu acuratetia, și unele operatiuni care 'i se vor presenta mai târziu, vor deveni un nou exercitiu, care 'lă va perfectiona în o deprindere ce va fi luat din prim'a copilăria.

Totă asia este în ceea-ce privesce justetia vocei și a urechei: nu este musica care trebuie să se predé la început, dar tonurile, gamele, câte-va încercări usióre, care se 'i formeze organele, se 'i le întărescă, se le dea justetia și perfectiunea, de care sunt susceptibile înainte de a fi priimită directiuni false.

Cele mai simple exercitii sunt de ajuns, pentru a face din organele copilului nostru cele mai perfecte instrumente, și pentru ca germenii frumosului, depusi în el, să se desvolte pe fia-care di, pe nesimtite, crescând și întărindu-se cu fiantia lui; acesta este legea vietiei și a organizatiunei.

Elă va fi asemenea dispusă a întreprinde orî-ce studiu serios sub raportulă acesta fiindă-că sentimentulă si deprinderea artiloră 'i sunt ună ce naturală.

CAPITOLULU X.

Lectur'a si scrierea.—Cum copilul nostru învétiá în acela-si timpú desemnulú, scrierea, si lectura.—Cum elú scie sê scrie câte-va nume, înainte de a cunósce tóte literele.

I.

Prin metod'a ce urmámú noi, facultátile copilului nostru, sê desvoltá cu rapiditate fortificându-se, si dupe câtú-va tempú nu numai cá póte trata subiecte mái grele, dar aceste subiecte devinú necesari ca o gimnasticá, ale puternicelorú sêle facultáti. Acésta ne permite a aborda studiulú *lecturei*, alú *scrierei*, si alú *ortografiei*.—Acestú învétiamêntú va deveni fórte usiure; cu tóte astea prin metodele usitate, elú anple mái în totú-dé-una de întristare pe sermanii copií, cari începú, si le amăresce cei mái frumosi aní, si câte odatá le distruge cele mái frumoése facultáti.

Cândú elevulú nostru va începe a forma literile, elú va fi făcutú tocmai primele elemente de desemnú, si mâna lui fiindú pucinú exerci-

tată, principiile scrierei nu 'i sē vorū păré a-tătū-a de grele, cum sē parū în genere copiilorū.

II.

Elementele desemnului, suntu totū acelea-si, ca cele ale scrierei; ele sē mărginescū în câte-va linii drepte si curbe, unite si dispuse în diferite moduri. Va fi usiure ca sē învătiāmū pe copilulū nostru sē tragă pe o tabla pe *o*, pi-tiórele lui *n* și *j*, cari constituescū elementele mai a tuturorū literilorū. Este de ajunsū de a resuma aceste elemente, sēu a le modifica câtusi de pucinū, pentru a constitui o literă ore care.

Sē vorū aduna apoi literile cari compunū numele mamei, alū tatălui, alū persónelorū ce sē află pe lângă copilū, si alū obiectelorū ce elū preferă. Elū va învătia în astū modū a ceti pe cândū învătia a scrie, si înainte de a sci tóte literile, va sci sē cetească si sē scrie câte-va vorbe. În scurtū tempū elū va fi familiarisatū cu aceste esercitii, si va fi învătiatū aprosimativū în acel-asi timpū, a ceti, a scrie, si a forma primele figurī ale desemnului. — Va continua a învătia sē cetească învătiândū ortografia.

CAPITOLULU XI.

Ortografia si gramatica. — Cum copilulü va sci ortografia înainte de a fi deschisü o gramaticä. — Predare simplä si usiure a compositiunei.

I.

Cänd vomü începe studiile ortografieï, ceea ce scie copilulü din limb'a sea o scie bine, elü së exprimä cu simplicitate însä în unü modü corectü. Asta cste multü si totü de o datä un mare avantagiü pentru a së exprime bine si cu usiuriatate în scrisü. — De altü mintrelea acestü studiü póte deveni de o mare facilitate, aprópe unü jocü.

Ortografia si gramatica së învétiä prin exercitiü si aplicatiuni, neci o regulä, neci unü principü abstractü: „Reamintiti-vë cä nu trebuie sä së predea neci o datä copiilorü, regule, cari în datä le vorü esi din memoria. Ceea ce veti crede necesariü a 'i învétia, ficsati-o prin o practică indispensabile, de câte orï së va presenta ocasiunea, faceti-o së nascä chiar.“

Câteva cuvinte, ne voră face să întielegemă acéstă metodă si să presintimă minunatele sé-le rezultate. De esemplu vremă să învătiămă pe copilă formatiunea pluralului, să scriemă pe tabloulă celă negru, numele principaleloră obiecte ce să află sub ochii copilului: cartea, caetulă.

Atunci să întrebămă copilulă, cum va scrie mai multe cărți, mai multe caete. Se'lă lăsămă să cugete' ca-elă să întielégă importantia lucrului ce voimă a 'i esplica, si apoi în facia numeloră în singulară, vomă scrie, séu mai bine 'lă vomă lăsa pe elă să scrie în plurală:

Pomă.

Sacă.

Pomă.

Sacă.

Ochiulă copilului a pătrunsă într'ună momentă formatiunea pluralului la nume si nu o va uita neci o dată. Se trecem la adiectivă, vomă lua aceleasă obiecte.

Să 'lă întrebămă cum este cartea? — Este mare. Caetulă? Este mică; asia dar:

Cartea mare

Caetulă mică.

Pentru regula generală, a formatiunei pluralului în adjective, să va face ceea ce s'a făcută pentru substantive si să va scrie în facia:

Caetulă mare.
etc.

Caetele mară.
etc.

Tóte regulele analoge ale gramaticiei sã vor preda în astũ modũ.

Vomũ căuta a ajunge rapede la verbũ, pentru a putã compune mici frase; ele suntũ de unũ mare ajutorũ pentru instructiune în genere.

Copilulũ nu va învãtia, decãtũ presintele, apoi trecutulũ nedeterminatũ, si viitorulũ. — Cu aceste timpurĩ elũ póte sã exprime aprópe totulũ, cele-lalte timpurĩ vorũ veni mãi pe urmã.

Elũ nu va conjuga neci o datã verbulũ singularũ, ci în totũ deauna însocitũ de o frasã seũ de o parte de frasã. Totulũ sã va face în actiune înainte de a sã scrie; de exemplu, copilulũ va atinge mãi antãiũ mės'a si apoi va scrie:

Eã atingũ mės'a.

Colegulũ seũ va atinge mės'a la rĩndulũ seũ si va scrie :

Tu atingĩ mės'a.

Unũ altũ elevũ va atinge mės'a si va scrie :

Elũ atinge mės'a.

Totî împreună vorû atinge mész'a si elû va scrie :

Noî atingemû mész'a.

Si asia mai departe.

II.

Este usiure de a vedé, că tóte regulele gramaticeî sê potû învêtia în astû modû.

Tóte sê vor materialisa, ca sê mē esprimû asia; sê vorû pune în actiune. — Obiectele fiindû presinte, actiunile petrecându-se sub ochiî copilului, sê vor si scrie în dată pe tabla. Esercitiile voru fi apoî copiate curatû pe un catû, care va deveni gramatica fraselorû.

Copî si voru sci dar limb'a, înainte de a fi deschisû o gramatică, sê de a-si fi ingreunatû memoria cu verî o regulă abstractă.

Nu sê va face unû învătiâmêntû aparte pentru esceptiunile regulelorû, ele sê vor învătia prin usû, sê mai târdiû.

Fénelon scria academieî din Paris, „Mî pare că trebuie sê ne mărginimû la o metodă simplă si scurtă; sê nu dămû mai antâi decâtû regulele cele mai generale; esceptiunile voru veni mai pe urmă. Punctulû principalû este, de a

pune pe o persónă, câtă se póte mai curêndă, în aplicatiunea sensibilă a regulelor, prin tr'un usă frecuentă.“

În scurtă tempă, câte o dată dupe ună spațiū de câteva lune, copii cărora li s'a predatū în astū modū, suntū capabili de a face singuri o pagină de compositiune, descriindū ceea-ce vorū fi vėdiutū într'o preumblare, si vorū fi făcutū în tempulū dilei; sėu făcêndū descripiunea unui tabloū de istoria sėu istoria naturale, es-plicatū în lectiunea precedentă si acėsta aprópe fără gresială de ortografia si sintaxă.

Ceea ce trebuie să observămū este, că aceste rezultate le căstigămū dela copii fără fatiga, fără fortiare, cu placere, veselie, aprópe jucândune cu ieī, si desvoltândū în același tempū póte celelalte facultăți ale spiritului.

Prin metodele cele usitate, sermanii copii rămânū adesea lune întrege, înainte literelorū ingrate ale alfabetului, si anī, asupra primelorū regule ale gramaticēi. Desgustulū studiului 'i petrunde prin totī porū; scól'a este adesea pentru dēnsii cup'a cea amară a vietēi unde se îneca tóte facultățile, si morū tóte aptitudinile lorū.

CAPITOLULU XII.

Calcululă. — Cum copilulă pôte sê esecute primele operatiuni de calculă înainte de a fi deschisă o aritmetică. — Invetiamentă practică.

I.

Nimicū mai simplu, nemicū mai usiorū, de câtū predarea calcululă, vorbindū copiilorū prin ochi, pentru a ajunge la spiritū.

Inainte de a fi trasă ver-o cifră, înainte de a fi deschisă ver-unū tratatū de aritmetică, copilulă nostru va sci calcululă; va fi învetiată numeratiunea, sustractiunea, multiplicatiunea si divisiunea, numerândū cu micī petre, cu bile, cu bôbe de fasole, séū de grăū.

Cândū va sci în perfectiune, operatiunile cu aceste obiecte, sê va trece la calcululă în cifre.

In acestū momentū elū nu va mai întâlni nicī o dificultate; elu va simti chiar o satisfactiune pe care este bine a 'i o da.

Cunoscëndū bine idea, cifra devine pentru

elū o representatiune naturale care 'i place. Mergēndū în astū modū de la realităṭi la expresiuni, dela cunoscutū la necunoscutū, dela simplu la compusū, difīcultătile disparū, totulū devine petrecere si desvoltare naturale a inteligentiei.

Pentru ai preda calcululū cu cifre, elū va face acele-asī lucrări ce a făcutū fără cifre, si totū-de-odatā elū va lucra pe tabla cea négra, asia încātū practic'a cu realitătile, cari aū precedatū expresiunea, sē 'i fia în totū déuna presentē.

Tóte operatiunile aritmeticei, trebue dar sã sē facā sub ochii copilului în realitate pe cândū elū le lucrēzã pe tabla.

Sē va începe în totū déuna prin operatiunile cele mai simple și mai usiure, si sē va merge progresândū, până la cele mai grele si mai complicate.

Sē va aditiona mai ântâiū 1 cu 1, 1 cu 2, 2 cu 3, 3 cu 3, etc.; făcēnduse operatiunea cu petrele, séū cu alte obiecte, totū de o dată cu operatiuni pe tabla. Cândū copilulū scie bine numeratiunea, elū va învetiã prin acēstã metodã aditiunea în câteva lectiuni.

Vomū proceda totū astū-modū, pentru celelalte reguli, insistândū multū asupra operatiu-

nilorū celorū mai mici și simple, până ce vorū fi bine întielese.

Cu modulū acesta, eleviū previnū a sci bine, si fórte iute, numeratiunea si cele patru operatiuni simple. — Acéstă cunoscintiă ne permite a esecuta lucrările cele mai proprii, pentru desvoltarea facultătilorū.

II.

Copiilorū celorū mici, le place a sē juca de a negutiătorulū, de a mama, le place asemenea să facă menagiulū etc.

E bine, vomū avé în miniatură totū ce constitua unū magasinū : asemenea si cea mai mare parte din obiectele unui menagiū, jucării etc. O parte din elevi va fi negutiătorulū, cea l'altă cumpărătorulū. — 'Li sē va împărți mone-de adevērate sēu false. Unū vorū cumpēra unū micū calū ; cei l'alti, sare, fructe, etc. etc. — Vorū veni apoi înaintea tablei, pentru a'si verifca calculi.

Este imposibilū a spune interesulū ce presintă copiilorū asemenea lectiuni bine ordinate, plăcerea ce o află, si profitulū ce'lū tragū. — Vedemū că acestū esercitiū, nu este altū nemicū, decâtū jocurile obicnuite ale copiilorū,

dirigiate cu inteligentia, si acéstă directiune de parte de a aduce ver unŭ prejuditiŭ petrecerii lorŭ, 'i adaogă unŭ mare interesŭ; clasa devine pentru dĕnsiŭ viĕtia si fericirea.

Aceste exercitiŭ, afara de operatiunile pe tabla, potŭ sã sĕ facă înainte chiar de a sci copiii sĕ scrie si sĕ cetĕscă.

III.

Neci unŭ exercitiŭ nu este mai propriŭ ai învetia de timpuriŭ practic'a vietiei, si acĕsta este de o importantă mai mare decum sĕ crede în genere. Acĕstă importantă nu scăpase multŭ pătrundiătoriei inteligentie a lui Fénelon:

„..... Sĕ 'i învătiatŭ pe nesimtite, cum sĕ facŭ lucrurile carŭ servă omulŭ în viĕtiă, dice elŭ, si pe care sĕ radimă comerciulŭ. Incetŭ, încetŭ, fără studiŭ particularŭ, elŭ va cunósce bunulŭ usŭ, ce sĕ face din tóte acestea, si justulŭ preciiŭ alŭ fiacăreia, ceea ce forméză adeverat'a basă a economiei.

Aceste cunoscintie, carŭ nu trebuescŭ despretiuite de nimeni, fiindŭ-că nimeni nu trebuie sã sĕ lase a fi insielatŭ în cheltuelile séle, suntŭ mai cu sémă indispensabile fetelorŭ“ ¹⁾

¹⁾ Education des filles chap. III.

A face socotele, adauge elū, este o ocupațiune antipatică pentru multī, însă obiceiulū luatū din copilăriă, face să dispară acestū desgustū: „Să scie, că obiceiulū de a calcula adesea, face buna ordine în casă.“ ¹⁾

Cu aceste base copilulū va fi în stare a continua matematicele, fără necī unui risicū pentru facultățile séle.

¹⁾ Education des filles chap. XII.

CAPITOLULU XIII.

Resumatulă învățământului metodică.

I.

În resumată, în dată ce ochi copilului începă a se ficsa pe obiectele ce 'lă încungiură, în dată ce începe a îngăna primele vorbe, inteligentia se descéptă, elă vrea se scie totă, se cunósă totă. — Trebuie se profitămă dar, de aceste prime indicatiuni, de aceste prime provocatiuni ale naturei, nu numai respondiendă copilului la cestiunile ce face, dar procurândui ocasiuni de a observa lucruri interesante si utile. Educatiunea se va începe dar în marea carte a naturei, prin realitățile ei si reprezentatiunea loră directă, iar nu prin lectură si scriere cumă se face de obiceiă.

Pentru a pune ordine în idei si a le întinde câmpulă observatiuniloră, trebuie se avemă opuri clasice, nu abstracte, nu scrise, ci în gravuri, cari voră oferi, în ordine logică, obiectele

si chiaru scenele naturei. Aceste opuri în gravure, vor ajuta nu numai a clasa ideile copilului, dar si a le fecunda si a le desvoltà, servindù de basà lectiunilorù materne.

Idea de causà, idea de datoria fiindù asia de naturale copilului, sè pòte, cumù amù vèdiutù, sè mergà împreună, si totù de o datà, educatiunea fìsicà cu cea moralà, facèndu-sè a sè rãzima una pe alta.

II.

Faptele si scenele marì istorice, potândù a fi reprezentate în gravure, noi vomù profita pentru a preda totù de o datà cu faptele, si moral'a ce pòte cineva trage din trênele, pentru a încungiura pe copilulù nostru de tóte esemplele frumóse ce ne aù lãsatù ca moștenire secolù, si acèsta va inspira copilului justitià, bunãtatea, mãrirea, nobletia de caracterù, cu unù cuvèntù, tóte sentimentele pe carì amù voi a 'i le inspira. Vomù face în astù modù ca copilulù nostru, sè traiéscà si sè respire în mediloculù a totù ce a produsù umanitatea mai mare si mai sublimù.

Predarea geografiei sè va face într'unù modù analogù, aceluia alù istoriei, prin gravure re-

presintându producțiunile, usurile, moravurile diferitelor țieri. — Copilulū nostru, care scie dejă, că sē potū represinta în micū spatiurile cele mari, prin trāsuri sēu desemnuri, figurēndui casa ce o locuesce, grădina în care se jōcă, locurile de preâmbulare pe care le cunōsce, va întelege cu usiurate ca sē pōte represinta o țieră pe o cartă, sēu pamēntulū printr'unū globū; si espicatiunile ce 'i sē vorū da pe gravurile de cari vorbirāmū, vorū servi, fecundāndui totū de o dată si sufletulū, a grava în memoria sea, fără fatiga si într'unū modū neștersū, espresiunile tehnice.

III.

Sentimentulū frumōselorū arte, sē va desvolta la copilū, prin influentia a totū celū încungiură: vocea, urechia, mân'a, ochiulū seū totū sē va forma cu justetiă, si acuratetiă, încuragiāndulū a face bine ceea ce face, si procurāndui ocasiunea de a-si desvolta regulatū primele sēle înclīnatiuni.

Desemnulū, scrierea, sē învétiă totū de o dată. Pe cândū copilulū 'si forméză mân'a si ochiulū, trāgāndū liniū si figure pe o tablă nēgră, împārtindū aceste figure si liniū în părți

egale si proportionate, 'i sē atrage atentiunea asupra formelorū elementare si simple, carī concurgū la formatiunea tuturorū literilorū si învătiândū a scrie literile, elū învătiā a le si numi, a le strānge împreună asia încātū, cāndū mână sea a pervenitū a le trage pe tōte, elū scie nu numai a le numi, dar si a le lega, si a ceti vorbe.

Elū învătiā naturalmente a vorbi bine pentru că 'i sē vorbesce corectū; elū va învătia asemenea ortografia într'unū modū practicū, scriindū pe tablă numele obiectelorū ce 'lū încungiurā si actiunile ce sē petrecū sub ochiū lui; punēndū ordine în acestū exercitiū, mergēndū progresivū, copilulū parvine în pucinū tempū, cu cea mai mare facilitate, a scrie si chiar a conpune singurū, o pagină întrégā, aprōpe fără gresielī de ortografia si de sintacsā, înainte de a fi deschisū o gramaticā. Si va fi făcutū elū singurū o gramaticā de frase, dacā mē potū exprima astū modū, o gramaticā practicā transcriindusi exercitiile pe unū caetū ce va conserva, si pe care 'lū va receti din cānd în cānd.

Calcululū devine pentru copilū o adevēratā petrecere, elū va sci numēra, va face cele patru operatiuni, si va resolve pōte chiar si probleme, înainte de a fi formatū o cifrā, si tōte acestea le va fi învătiat forā neci o tensiune a

spiritului, jucându-se de a neguțiătorul și de a menagera.

După aceste prime exerciții, a învăția să dispună cifrele, și a continua să desvolte acest studiu: nu mai presintă nici o dificultate.

IV.

Să vede că această metodă formeză un lantiu strîns legat, bine unit, la care presidă o singură idee, unitatea perfectă în vedere și inspirațiune. Să ia ca punct de plecare primele tendentii ale copilului, primele indicațiuni ale însăși naturei; pe care le urmăresce cineva în continuu, prin o predare practică, razimată pe realități, iar nu pe principie abstracte și conventionale; în acest mod educațiunea devine o satisfaciune necesară, dată tuturor cerintelor naturale și tuturor facultăților; totul se petrece fără osteneală, fără silă, fără desgust, tocmai ca la planta ce o cultivăm cu inteligență, depărtându totu ce poate împedica desvoltarea ei, și încungiurându-o de totu ce 'i este favorabilu.

CAPITOLULU XIV.

Esplicatiuni si oservatiuni. — Scopulă principală ală acestei metode. — Principiă fundamentală. — Germeii sănătoși depusi în copilă. — Desvoltarea tuturoră facultăților. — Cum se deschidă toate sorgintele înteligenței. — Aptitudinile potă deveni ca înăscute. — Copilulă preparatū pentru studiile seriōse si grele. — Pretiōsele avantagie ale acestei prime educatiuni.

I.

Să facemū aci câteva oservatiuni, si să dămū pucine esplicatiuni:

1^o Scopulă principală ală acestei metode, scopū pe care'lă atinge cu celū maī deplinū succesū este de a face spiritulū justū, rationamentulū sănătosū, anima dréptă; adecă, a înflori si desvolta toate facultățile; de a le face puternice si energice, capabile de a lucra bine, prin ele in-sile. Ea ajunge la acestū rēultatū fără a in-pune ver-o încordare esagerată, ver-o lucrare silită, favorisândū din contra joculū pe care 'lă reclamă organele, si satisfăcēndū tendintiele si desvoltarea bunelorū instincte; cu unū cuvēntū

făcându-se nască unū sufletū mare si cultivatū, într'unū corpū sănătosū si robustū.

2⁰ Este unū principiū fundamentalū, că în această primă educatiune, sciintiele si artele trebuie să servescă a desvolta facultățile nōstre, mai multū decâtū ale împodobi. — Acestū alū doilea punctū devine secundarū, atātū de importantū este primulū. Cu tōte acestea copilulū nostru va avé idei multū mai desvoltate, cunosciintie multū mai întinse, si mai cu sémă multū mai luminate si mai fecunde, decâtū dacă vomū preda în altū modū, pentru că noi urmămū indicatiunilorū naturei.

3⁰ Nu numai facultățile spiritului copilului nostru vorū fi desvoltate si fortificate, cu tōte calitățile ce 'i suntū proprii, dar va fi căstigatū de o dată cunosciintie utile si bine ordinate. Elū va poseda notiunī fōrte lămurite si fōrte exacte, despre istoria sântă, despre faptele principale ale istoriei universale, si mai cu sémă ale istoriei tierei séle. Elū va cunósce geografia istorică asia încātū neci o parte considerabilē a globulū nu 'i va remané complectū necunoscută; va sci care 'i sunt productiunile, va avé notiunī generale despre popórele care o locuescū, si despre moravurile lorū. Va cunósce numele si proprietățile principalelorū minerale; va distinge plantele pe care le vede în fiă care momentū,

nu va fi străinū necī de proprietătile, necī de aplicatiunile lorū utile, în economia casei, în arte si industriă, va poté asemenea să numescă tóte animalele ce 'lū încungiură; si nu va ignora serviciile ce 'i potū aduce.

Dar ceea ce va fi învățiatū mai cu sémă, prin practică, în fia care momentū, este morala, care 'i va inobila sufletulū, este igiena, care 'i va conserva sănătatea, si bunele maniere pe care le va oserva cu orī cine. Va vorbi si scrie corectū limb'a lui, pronunțatiunea 'i va fi bună, dictiunea corectă, curățită de orī ce locutiune falsă séū indoiósă; va sci sé 'si esprime gândirea cu usurătate, si nu va fi necī o dată încurcatū pentru necī unū calculū ce 'lū cere viétia de tóte zilele. Si ce e mai multū, elū va fi aptū asi complecta singurū, fără maestrii, părțile incomplete ale educatiunei séle.

Aci sé oservămū bine, unū ce remarcabilū : că *între copilulū nostru nu esistă necī o comparatiune* si ceea ce sé numesce de obiceiū *copilū miraculosū*. Acesti micī copii minunați, sunt ca plantele crescute în florăria; s'aū sfortiatū tóte facultățile lor pentru a produce, în detrimentul fortiei si alū vitalității lorū. În privintia copilulū nostru este cu totul *contrariū*; tóte lucrările, tóte esercitiile, tóte studiile séle, nu aū decâtū unū concursū ce 'i a fortificatū si des-

voltatū facultătile fără silă, dupe legile lorū; totulū a fostū subordinatū acestui unicū scopū; tôte cunoscintiele 'i aū fostū căștigate cu încetulū, prin o progresiune prudentă. 'Mi pare inutilū a mai insista asupra acestui punctū importantū; elū este credū, de ajunsū întielesū.

4^o Cu tôte că scopulū principalū în acéstă primă educatiune, este de a desvolta, de a fortifica, omulū întregū, sufletū și corpū, se vede că prin acésta chiar, suntemū conduși a depune în copilū, germenii sənătosī, a tuturorū sciintielorū, cari se vorū desvolta mai târdiū.

Asia dar prin aceste medilóce, tôte facultătile lucréză naturalmente, conform legilorū lorū, copilulū primesce într'unū modū simplu si corectū esplicatiunea obiectelorū ce 'lū încungiuură: chiar în acésta se află germenile tuturorū sciintielorū; spiritulū seū devine aptū la orī ce, totulū 'i devine ca naturalū. Organele asemenea se forméză, prin esercitiū bine potrivite, si devinū ca nesce bune instrumente. Principiile frumóselorū arte, care se razimă pe elementele cele mai simple, ieū rădecine profunde, indestructibile, întindiându-se adêncū în organisatiune; si sentimentulū pietăti, alū moralei, a totū ce este mare, nobilū, naltū, se încarnéză în tr'ênsulū, si devine ca se dicū asia, o a doua natură, conditiune esentială, a perfectiunării durabile a o-

mului; rezultatul nepretuit, care poate fi mai fecund, decât cum se crede în primul moment. Quintilian atrage atențiunea asupra justetii expresiunii: „instruit încă din copilăria“ pe care Grecii o dau acelor-a cari se distingea în art'a lor¹⁾

Să scie că, dupe o etate óre care, cum o dice atât de bine, D-na Necker de Saussure, nici o potere nu poate să facă să vibreze cordele remase mute până aci. Căți ómen, cari nu privescu nemicu, nu simtú nemicu! Dênsa adăoge: „remâne în totú deauna ceva inconplectú, ceva fără sirú, în acuisitiunile, prea târdie. . . . Trebuie să cautăm a profita de prima etate, pentru a arunca pe supra facia cunoscintelor, o tiêsetură usióră, care să le coprindă și să le lege împreuna; pentru a deschide tóte comunicatiunile inteligentiéi, a face să circule suculu prin tóte canalurile, și a multiplica punctele vii în mintea copilului²⁾“ Acésta este ceea ce face cu plenitudine metod'a nóstră.

Daca studiăm viatia ómenilor de geniú, a ómenilor, cari s'aú distinsú în o ramură óre care, și ne urcăm spre sorginte, întorcêndune la nascerea specialitãții lor, vomú afla mai în totú déuna, că din cea mai crudă copilăria, a-

¹⁾ Inst. orat. liv I Chap. XIV.

²⁾ L'Education progressive liv. IV. chap. II.

tentiunea lorū fu împinsă de circumstanție, spre fapte, cari aveaū raportū cu acéstă specialitate. Quintilian dice, cu dreptū cuvêntū: „Sē vëdū lucindū în copii, radie de lumină cari disparū cu etatea; de unde sē pôte conchide, că nu este natura care a lipsitū, ci îngiririle. ¹⁾“

Metoda ce ne ocupă, protege aceste radie, de cari vorbesce Quintilian, și face ca tôte aptitudinile sē fia ca înăscute; ceea ce este unū imensū avantajū, căci cum remarcă pré bine D. Vitet, „sciintia cea mai consumată, silintiele cele mai paciente, cea mai tare esperientiă, 'si perdū valórea înaintea flacărei adeveratei originalități. ²⁾“

5^o Cândū unū copilū, preparatū cum diseramū, va intra în tr'unū colegiū, sē va simti rapidulū progresū ce va face, în tôte obiectele: intelegentia lui desvoltată regulatū, fortificându-se, va fi destulū de puternică, pentru a resista influintiei relelorū metode, pentru a întreprinde o lucrare seriósă, a lupta contra obstacolelorū, dificultătilorū, cari l'arū puté disgusta, si va învinge ariditatea subiectelorū. Elū va face în cateva lune, ceea ce alții nu arū puté face în cătī va anī, si acelési esercitii ce 'i arū fi potutū obosi facultățile, a i le slăbi, a i le înneca

¹⁾ Institution oratoire liv I-er.

²⁾ Revue de Deux-Mondes, 1-er Novembre 1869.

pentru totu deauna, si a le face incapabile pentru orı ce progresu, voru fi pentru elu o sorginte de petrecere.

CAPITOLULU XV.

Medilócele de a realisa acéstă metodă în familia si în societate.—
Mam'a si femeia în genere, ca institutore.

Din cele ce espuserămă resultă, că materia-
lulū necesariū pentru acéstă educatiune sē ra-
portă la punctele urmatóre: 1^o Cărti metodice
si clasice compuse din gravure; 2^o sale spati-
óse unde copilulū sē póte sē se misce si sē âm-
ble; 3^o tablourī mari negre împrejurulū salelorū,
pe cari sē sē póta scrie si desenna cu usiu-
rátate.—Aceste ar fi principalele cheltueli de in-
stalare.

1^o. Dicemū că materialulū necesarū pentru
acéstă metodă, consistă în opurī clasice me-
todice de gravure. În adeverū desennulū jócă
aci unū mare rolū. Elū este unū limbagiū ce
place copilulū, căci 'lū întielege la momentū
fără a 'lū fi studiatū ver o dată: elū nu are
de câtū sē 'lū védă, pentru ca lumina sē sē
producă în inteligentia lui, și emotiunea în anima
sea. Imaginea 'i representă unū obiectū, o scenă
óre care: acestū obiectū, acéstă scenă, 'lū im-
presionéză, ca si când le ar avé în realitate sub

ochi, si satisfactiunea ce simte, prin apropierea ce face între realitate si representatiunea sa, esplică secretulă atractiunei, ce simtū copii pentru gravure.

Pentru scopulū acesta gravurele trebuie să servescă în sistemulū nostru ca basă fundamentale, iar nu ca unū ce accesoriū. Ele înlocuescū cu avantajilū realitătile; representatiunile în miniatură sub formă de jucării ne vorū fi asemenea fôrte utile. Invetiãmântulū prin gravure si realitătī, este asia de fecundū, în câtū pretutindené si în totū deauna 'i s'a simtitū importantia si s'a si făcutū încercări si aplicatiuni mai multū s'eu mai pucinū întinse în Suedia, Germania, Englitera, Italia, America. etc. nicăiri nu s'a gânditū nimeni a 'lū lua ca bas'a unei metode întregi si complete; nicăiri mai cu sémă nu s'a luatū ca basa unei educatiuni metodice, care trebuie să precede si să urmeze scrierea si cetirea.

2^o Sale mari unde copilulū se âmble si se se pôtă mișca. — Dupe cele ce spuserămū sala principale de lucru trebuie să fia gradina, cãmpurile, natura în fine, dar totū este necesarū a avea si una în casă. Trebuie să fiã vastă, cãci în metod'a care substituă realitătīle, s'eu representatiunea lorū directă, espresiunilorū conventionale; obiectele, fenomenele, vorbelorū, frase-

loră și cărților, trebuie să se potă espune cu usurătate privirilor copilului, tablourile, jucăriile, cu ună cuvântă toate reprezentatiunile în miniatură a realităților. Prin acestă modă copilul nu mai este lăntuită pe o bancă; adesea lectiunile se predaă în picioră, ămbândă recreându-se; elă jăcă ună rolă activă în cele mai multe.

3^o Mari tablouri negre suntă asemenea necesarii. — Nu este de locă dificilă a tienea ună creionă în mână, și a trage liniă pe ună tablouă. Acăsta place copilului; dar ar fi ună martiriă pentru elă a siedé pe bancă, cu peptulă razi-mată pe o măsă, cu ună condeiă pe care degetele lui de abea 'lă tienă, pentru a trage pe ună caetă nesce caractere cari 'i să pară monstruöse; copilulă nostru nu va avé să indure acăstă tortură, atătă de vetămătore senătătiă cătă și progresului. — Principalele esercitiă grafice, să voră face dar în picioră cu o cretă, pe tabla cea mare.

4^o Să vede asemenea că adevărata institu-trice, dată de natură este mama; ea este care trebuie să desvolte regulată facultățile copilului seă prin medilócele ce le amă indicată, și acăstă educatiune ar trebui să se facă chiar în sinulă familiei. Dar acăsta nu este în totă dé-una posibilă, și căte o dată este cu neputintiă.

Acéstă primă educatiune fiindă însă indispensabile, ea trebuie să fie practicabile pentru totă lumea; trebuie dar să facemă ca totī acei ce ne sunt scumpī si cărora le datorămă protecțiune, să pótă profita de dēnsa.

Pentru a atinge acestū scopū éccă ce ar fi de făcutū :

Să creămă cu materialulū ce'lū indicarămă, stabilimente pentru acéstă primă educatiune, totū asia precumă s'aū stabilitū scólele cele obicinuite. Copiī ceī micī cari nu vorū puté primi îngrijirile necesarii acasă, vorū petrece acolo o parte din di, suptū privigherea unei institutrice care va înlocui pe mama, urmândū indicatiunile ce le dederămă.

Dicemă că, în loculū mamei, va fi o institutóre care o va înlocui; în adevěrū numai o femeie póte avé în ânimă tóte sentimentele, si în faciă totă blândetia mamei; apoi este indispensabilū ca acéstă primă desvoltare a copilăriei să se facă cu amóre si mai multū prin jocuri: blandetia naturală a femeiei, manierele ei atrăgátóre, si ca să dică asia, cam copilărescī, fermitatea ei fără asprime o facū cu totulū aptă pentru acéstă primă educatiune.

5^o Afară de rezultate morale, cari nu se potū calcula, femeile ca institutóre presintă marī avantagie: ele costă multū mai pucinū decâtū

institutoriî; economia în timpul de faciă nu este unŭ ce secundarŭ, cu ajutorulŭ ei, sŭ vorŭ putŭ multiplica aceste stabilimente, carŭ ar trebui sŭ inundeze tŭtă Francia: ¹⁾ „Instrucțiunea primară nu pŭte deveni universale pe la tieră decâtŭ prin femei ²⁾.”

Este oportunŭ a observa aci că: „Pentru a ajunge pe America, Francia ar trebui sŭ posede 200,000 scŭle în locŭ de 38,000 pe care le are, si mai tŭte statele europene nu sŭ potŭ fali de a presenta cifre mai favorabile. . . . In cele mai multe scŭle, femeile suntŭ însărcinate cu instrucțiunea. In 1861 sŭ numera în Massachusseti 4,000 institutŭre si numai 1,500 institutoriî; în ŭinutulŭ New-York 7538 institutori si 18,715 institutŭre ³⁾.”

„Acestŭ sistemŭ presintă mari avantagie, dice D. de Laveley: mai întâiŭ acela alŭ economiei, căci salariulŭ unei institutŭre este cu o a treia parte mai josŭ ca acela alŭ unui institutori; apoi femeia comunică mai bine ceea ce scie decâtŭ barbatulŭ; ea este mai pucin rece si pedantă, ea este mai afabile ⁴⁾.”

6^o Nimicŭ nu arŭ forma mai bine pe junele

¹⁾ Acŭsta sŭ pŭte dice si de Romania.

²⁾ M. Aimé Martin: Education des mères de famille chap. XVII.

³⁾ Revue des Deux-Mondes.

⁴⁾ Revue des Deux-Mondes.

fete, nemică nu ară complecta educatiunea loră si nu le ară prepara să fia escelente mame de familiă, decâtă petrecându ultimulă ană sėu ultimii duoi ană ai educatiunei loră, predându si dându instructiune copiiloră; persónele cele mai distinse din o tíeră 'si ar putea face o gloria, si ar da în astă modă ună esemplu care ar redica moralulă tuturoră. ¹⁾

¹⁾ În adevără nu'mă potă imagina ună ce mai plăcută, decâtă o jună fėtă de 18 sėu 19 ană, ai caria părinti sunt avută, sėu ocupa o înaltă positiune socială, încongiurându de un mică cercă de capete blonde si brune, căutându a le comunica sciintiele, pe cari dēnsa le are încă bine întipărite în memorie, căci a părăsită de abea în ajună, băncele clasei, sėu camera de studiū. În acestă mod jună fėtă pe de o parte 'si va esercita pucină *pacientia*, virtutea cea mai necesaria în viėtia femeet; iar pe de alta aceste lectiuni 'i voră ocupa câteva ore din di și fiindă că la acéstă etate ori si ce face omulă o face cu totă sufletulă, jună fėtă sė va interesa de acci copilasi, de studiile loră, de progresele ce ei voră face. Iată dar ună câmpă de actiune imensă si frumosă ce i se deschide într'ună momentă, care adesea este periculosă pentru junele fete.

Acest moment este acela cand imaginatiunea începe a se descepta si a lucra, iar ratiunea nu'si a atinsă încă, acellă gradă de maturitate, pe care nu'lă pôte da, decâtă tempulă si esperientia. Acei doi sėu trei ană pe care jun'a fėtă neocupată 'i perde mai în totă dēna lasându imaginatiunea ei sė sbóre dupe visuri si aspiratiuni nerealisabile, si care nu'i servă decâtă spre nenorocire mai tardiū, când realitatea si viėtia cu tóte esigentiile ei, o silescă sė parasescă acea lume ideală, în care traia, jună nóstă fėtă 'i va fi petrecută perfectionându; căci nemică nu ficsează în mintea nóstă ceea-ce am învėtiată, decâtă predēndă acele sciintie la rēndulă nostru. Fiindă utile pentru dēnsa si utile pentru alti jună copilă 'si începe deja cariera pe care D-dieū si societatea a desemnată o femeet, adecă, activitatea bine întieleasă, care sė profite la cei ce o încungiură.

O femeie eminentă, care este o autoritate în ceea ce privește educațiunea, se exprimă în astăzi moduri: „Dacă femeia ar răspunde chemării lui Dumnezeu, perfecțiunea omenirii ar fi adevăratul ei destin. . . .”¹⁾

Mamele, care ar da ficelilor lor ca motiv de instrucțiune, speranța de a instrui și ele la rândul lor copii seraci, ar pune în mișcare un motor puternic, pe care în alt mod le ar fi imposibil să îl pună în joc.²⁾

Atingându-se scopul ce ne propunem să amplăm asemenea acestei mari lacune, semnalată de D. Jules Simon când dice: „Invențiunea primară a fetelor nu trebuie să se amelioreze, ele trebuie create.”³⁾

Intr-un nou document D-ului Ministru al in-

Bunele rezultate ce ar produce aceste încercări sunt incalculabile, cel mai de necontestat însă, al acestui timp de exercițiu, se va simți când, juna copilă devenind mai târziu soție și mamă, va voi să-și educe și instrui singura copilă. În loc de o novice, care se nu știe cum să înceapă lucrul, vom vedea o persoană espertă, care are ideea, de ceea ce poate produce cruda inteligență a copilului, și care în loc de a pierde timpul cu vane încercări, se va pune la lucru ca un bun artist, care și cunoaște instrumentul și știe să facă să-i vibreze toate cordele după forța și perfecțiunea ființei, fără să zdrobescă pe unele, pe când celelalte vor rămâne neatînse.

(Nota trad.)

¹⁾ M-me Necker de Saussure : Education progressive liv. I. chap. III.

²⁾ Idem liv. I. chap. VI.

³⁾ Revue des Deux-Mondes 15 Août 1864.

afirmar
et com

structiunei publice, face a se observa că nu este o di de perdată în ceea ce privesce educatiunea; că caracterele s'aŭ degradatŭ, că inteligentiele aŭ luatŭ o directiune falsă, că legăturile familiei s'aŭ slăbitŭ, că trebuie să se grăbescă a se reconstitui singur'a fortia care ne face neînvinși, fortia intelectuale si morale, si apoi adaoage: „Nu vomŭ perde din vedere, că mamele sunt primele, cele mai bune institutrice; că ele inspiră sentimentele cele mari si nobilile inspiratiuni; că moral'a predată în scōlă, ar frapa în zadar spiritulŭ nostru, dacă nu amŭ simti în tōtă fiintia nōstră, influentia primelorŭ mângâeri; tōtă fortia vine de aci, aceea a cetătanului, și aceea a societății“ ¹⁾

Este evidentŭ că metoda ce amŭ espusŭ urmândŭ cu scrupulositate indicatiunilorŭ si legilorŭ naturei, luândŭ copilulŭ la primele sēle momente, pentru a'lŭ cresce, a'lŭ forma, a'lŭ consilia, merge chiar la sorgintea regeneratiunei umanității, si presintă medilōce a totŭ puternice, pentru a reorganisa complectŭ o tiēră, în celŭ mai scurtŭ timpŭ posibilŭ.

Nimicŭ dar mai importantŭ de cātŭ de a ne pune în dată la lucru, si fiindŭ-că nu ne putemŭ îndoi că nu vomŭ întălni ore cari simpatii, vomŭ consacra tōte medilōcele nōstre la re-

¹⁾ Lettre aux maires de Paris du 13 Octobre 1870.

alisarea acestei prime educatiuni, la perfecționarea și la propagarea sea, acceptându cu recunoscintiă, concursul celor care vor bine voi a ni-lu da pentru această operă de devotament și regeneratiune. Dacă confientia noastră este cam îndrăsnétiă, vom găsi justificatiunea noastră în aceste cuvinte ale lui Quintilian: „Putem fi audaciosi cu securitate când încercăm proiecte, cari pörtă scus'a în ele însele. ¹⁾“

F I N E.

¹⁾ Institution oratoire liv. XII.

TABLA DE MATERII

Introduțiune	3
Ună cuvântă lectorului	7

CAPITOLUL I.

Importanția educațiunii. — În ce consistă adevăratul progres.	
— Scopul specială ce trebuie să aibă cine-va în educațiune.	
— Fapte remarcabile și importante	12

CAPITOLUL II.

Punctul celă mai neintiesă în educațiune. — Cândă trebuie să se începă educațiunea. — Cum să formăză copilulă din primele țile. — Puterea primeloră impresiuni. — Fapte importante. — Calitațile escelinte ce trebuie să aibă persónele și obiectele ce încungiură prim'a copilărie	24
---	----

CAPITOLUL III.

Legi fisiologice și psihologice ce guvernă prima copilărie. — Cum se formăză obiceiurile și caracterulă. — Cândă trebuie să se depună germinii impresiuniloră, cari să devină puternici și durabili.	32
--	----

CAPITOLUL IV.

Pentru ce se ocupă ómenii în genere asia de pucină de prim'a copilărie. — Lipsa de metodă. — Cum să năbusiescă primele indicațiuni ale naturei, prim'a înflorire a facultăților. — Să merge în genere, tocmai în contra legiloră naturei. — Fapte întristătore	41
--	----

CAPITOLULU V.

Desvoltarea facultăților intelectuale. — Prima desvoltare a inteligenției. — Cum trebuie să ne servim cu marea carte a naturii. — Rolul ce trebuie să joce gravurele în prima educațiune. — Cum putem avea în totu-deuna la mână obiectele naturii, și chiâma în ajutoru fenomenele ei. — Lecțiunea copilului micu. — Cum putem să o prelungim forte multu, fără a 'lu obosi. — Cum să depună germeii cunoșcintelor, care trebuie să se desvolte în continuu și pe nesimțite 49

CAPITOLULU VI.

Desvoltarea facultăților morale. — Sentimentul de rugăciune și D-dieu la copilul micu. — Invetiământul moralei 58

CAPITOLULU VII.

Avantagie nepretiuite ce presintă istoria în prima educațiune. — Cum să desvöltă spiritul și anima. — Cum putem să evocăm omeni ceî mari, și să facem ca viața lor, acțiunile lor, ideile lor să fie neîncetată înaintea ochilor copilului nostru. — Cumă trebuie să se procedă în acestu invetiământu 61

CAPITOLULU VIII.

Geografia. — Cum această știință s'a adoptată primei copilării. — Cum să pôte preda copilului însoțit cu o sumă de cunoșcintie solide și pretioase 66

CAPITOLULU IX.

Cum să producem în copilul nostru sentimentul instinctiv al frumosului în totu modul? Se luăm ca punct de plecare primele manifestări ale naturii. Cum să formeză mâna și ochiul copilului. — Scopul predării primelor principii de desemnă. — Cum să formeză urechia și vocea copilului. — Scopul primelor notiuni de cântă 69

CAPITOLULU X.

Lectur'a și scrierea. — Cum copilul nostru învétiă în același timp desemnula, scrierea și lectura. — Cum elu știe să scrie câte-va nume, înaintea de a cunoșce toate literele . . . 75

CAPITOLUL XI.

Ortografia și gramatică. — Cum copilul va scrie ortografia înainte de a fi deschisă o gramatică. — Predare simplă și ușoară a compoziției 77

CAPITOLUL XII.

Calculul. — Cum copilul poate să execute primele operațiuni de calcul înainte de a fi deschisă o aritmetică. — Învățământul practic 82

CAPITOLUL XIII.

Resumatul învățământului metodic 87

CAPITOLUL XIV.

Explicații și observații. — Scopul principal al acestor metode. — Principii fundamentale. — Germeii sănătoși depuși în copil. — Dezvoltarea tuturor facultăților. — Cum se deschid toate sursurile inteligenței. — Aptitudinile pot deveni ca înăscute. — Copilul preparat pentru studiile serioase și grele. — Prețioasele avantaje ale acestei prime educații 92

CAPITOLUL XV.

Mediile de a realiza această metodă în familia și în societate. — Mamă și femeia în genere, ca instituitoare 99

